

**ҒАФУР ҒУЛОМ НОМИДАГИ
АДАБИЁТ ВА САЊАТ НАШРИЁТИ
ТОШКЕНТ—1971**

ШЎХИЙ
НУРХОН
МУШКИН
ХУШНУД
ҲУЗУРИЙ

САЙФИЙ
АНИСИЙ
УЛФАТ
УМАР
БОҶИР

Чертганда дуторимни

Ғ а з а л л а р

Республикамизда кўпгина кекса ғазалхонлар яшайдилар. Шеърхонлар уларнинг барчасини матбуот орқали яхши танийдилар.

Қўлингиздаги ўзига хос бўлган баёзда ана шундай ижодкорларнинг ғазаллари жам қилинди. Эртаси порлоқ бўлган ҳаётимиз кексалар қалбига яшариш руҳини бахш этади. Ушбу китобдаги ғазалларда фаровон кунларимиз мадҳи, одоб ва ахлоқ, дўстлик, севги-муҳаббат мавзулари кўйланади.

Ўз2
О—86

Чертганда дуторимни. Шеърлар. Т., Ғафур Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти, 1971.

184 бет.

Сарлавҳа олдида авт.: Шўхий, Шариф Нурхон ва бошқ.

1. Авт.

«Звенит мой дутар» Сборник.

Индекс 7-4-3

Ўз2

ШҰХИЙ

Шўхий (Абдулвоҳид Аҳадов) 1916 йилда Наманган шаҳрида ўқимишли оилда туғилди. Шоирнинг ижоди 1930 йиллардан бошланган. Аввал у классик шoirларнинг ғазалларига мухаммаслар боғлади, кейинчалик ўзи ҳам ғазаллар ёзди.

Шўхий классик шеърининг кўпгина жанрларида қалам тебратишга ҳаракат қилади. Унинг мусаббас, мураббаъ ва мухаммаслари, ғазал ва рубоийлари ўқувчиларга таниш. Замонамизнинг собит қадамларига ҳам оҳанглик Шўхий шеърларига қанот бағишлайди.

Шоир ҳозирги кунда Наманганда истиқомат қилади. У Наманган консерва заводида бўлим бошлиғи бўлиб ишлайди.

Шўхий 1944 йилдан КПСС аъзосидир.

ЎЗБЕКИСТОНИМ МЕНИНГ

Сайрасам булбул каби арзийди давроним менинг,
Толеним кулди, чаман бўлди гулистоним менинг.
Дилбарим аҳли вафо, йўқ лаҳза ҳижроним менинг,
Шул сабабдан қолмади бир зарра армоним менинг.

Ким ҳалол меҳнат қилур бўлса жаҳонда бахтиёр,
Ким ёмон ниятда бўлса, бўлди кулфатга дучор.
Кимки, соф бўлса топар эл олдида зўр эътибор.
Ўргилай, шундай замонларга фидо жоним менинг.

Меҳнатим, ёрим, диёрим, меҳрибоним сен билан,
Севганим санъат, элим орому жоним сен билан,
Ўзбекистоним, гўзал, боғу маконим сен билан,
Бахтиёр этган улуғ халқим қадрдоним менинг.

Доимо қучмоқдаман меҳнат билан шонли зафар,
Заррача йўқдир вужудимда аламлардан асар,
Элу юртимда бўлиб Шўхий азизу мўътабар,
Жилвагар бўлди букун бахти фарвоним менинг.

НАМАНГАН БОГИДАН

Холимас булбул Наманган боғидан,
Қўрса гар сунбул Наманган боғидан.

Қайси гул шуҳратда қолиб келмаса,
Жой олиш мушкул Наманган боғидан.

Қизчалар сочин тарашни ўрганур,
Қўрса гар сунбул Наманган боғидан.

Элда катта совға ўрнида ўтар,
Дасталанган гул Наманган боғидан.

Қайсиким ўрпак олиб юртин безар,
Одам эрса бул Наманган боғидан.

Тарқалур илҳом қалам соҳибига,
Ер юзида шул Наманган боғидан

Узгаси топилмагай кўнгул амин,
Шўхийга мақбул Наманган боғидан.

К Е Л С А Н Г Ч И

Кўзим йўлингда бўлди интизор, жонона, келсангчи,
Жамолинг шамъига жоним қилай парвона, келсангчи.

Келишга бир ўзинг ёлғиз эринсанг ногаҳон дилбар,
Олиб ёнингга бир моҳилиқо дугона, келсангчи.

Ишонтирган эдинг донм вафодоринг бўлурман деб,
Агар рост бўлса қилган аҳд ила паймона, келсангчи.

Юраклар толшиниб гулзори наслинг қўмсаган чоқда,
Ўзинг қилмоққа кўзни ҳуснингга ҳайрона, келсангчи.

Қанотин сен томон ёзмай туриб кўнгул қуши, жонон,
Қилур ялтифот лаъли лабнингдан дона, келсангчи.

Юриб бошим билан боргай эдим имкони бўлганда,
Маломат қилмасин деб қўрқаман бегона, келсангчи.

Ўзимни бахтиёр деб фахр этар эрдим кўришганда,
Бу хил Шўхийни қилмай кўнглини вафрона, келсангчи.

ГУЛ ҚАЛБИ ЙЎҚМИ САНДА

Боғингда гул очилган, кирсам саҳар чаманда,
Оғзи етиб қулоққа, булбул лабида ханда.

Шундан буён гўзал ёр, камситганинга догман,
Булбулга завқ улашган, гул қалби йўқми санда?

Гулдаста боғланганда, ундан кўриб вужудинг, 1,5
Қаддингни эслагайман, қилмай нафасни канда.

Майли, инон-инонма, ёдинг билан ўтарман,
Буза вафони кўнглим, йўқ унга жой бу танда.

Ендирса иштиёқинг, ашқим билан сўфоргум,
Севги ниҳоли яшнар, бу чўллаган баданда.

Васлинг гулига булбул янглиғ ўзимни урсам,
Роҳатланур, тешилса жисмим агар тиканда.

Шўхий деган шоирни ёд айлагай бу авлод,
Ишқингда содиқ ўлсам, шундай азиз ватанда.

Ч У П О Н Л А Р

Шарафли касбингиз, эл офарин дер сизга чўпонлар,
Ҳаёт бўстонига сизни десак арзийди боғбонлар.

Улуғ партиямиз, олтин қўлингиз, меҳнатингизни
Қадрлаб айтди: чин инсонлару покиза виждонлар.

Ажойиб хизматингиз орттириб қадрини тобора,
Ватанда бўлдингиз тенг, сиз, олиб ҳурматли унвонлар.

Элимнинг номидан шеърлар ёзиб Шўхий букун айтай.
Яшанг, эй чорвадор, юрт ифтихори, дўсту ёронлар.

Б У Л М А Г А Й

Юртига содиқ киши кибру ҳавоси бўлмагай.
Ўзининг обрўси устида биноси бўлмагай.
Элга ҳурмат, ишда журъат кўрсатар одам эса.
Унга ҳеч кимнинг ёмонликка ризоси бўлмагай.
Кўпчилик нафъини ўйлайдир адолат бирлаким,
Яхшиликдан ўзга дилда муддаоси бўлмагай.
Боқмагай оч кўз билан ҳаргиз бировнинг молига,
Нафсини тийгай, ҳаромга иштаҳоси бўлмагай.
Давлату халқини тутгай кўзида оқил киши,
Мансаби устида шахсий ошноси бўлмагай.
Камтарин бўлгин назар топмоқни Шўхий истасанг,
Эл назар қилса умрни интиҳоси бўлмагай.

ПАХТАКОР

Пахтаги очилиб ўзбек эли кулди чамандек
Лол бўлди гулистон,
Завқ бирла кўриб, ер юзини бўлди ҳижолат,
Юлдуз тўла осмон.

Оппоқ кийиниб, кенг далалар янги келиндек,
Чандон ясенибдур,
Жилва қилади, сабза либос устида гуллар
Тебранса у жонон.

Баҳринг очилар, кўз қамашар, ҳар сари боқсанг,
Ҳайрат билан дерсан;
Бахтингга тасанно сени, ҳамма ҳам қойил,
Майдонингга деҳқон!

А Ж О Й И Б

Тўти каби мулойим, гуфторингиз ажойиб,
Сўзлар пишиғу рангин ашъорингиз ажойиб.

Дил пардасини босгач чиққач садо юракдан,
Чертганда шўх жаранглар сеторингиз ажойиб.

Ҳар бир томонга ташлаб қўлни, чаманга бошлаб,
Кокилни бир тарошлаб, рафторингиз ажойиб.

Раъно десамму, лола, гўё етиб камола,
Боқсам қиё, уёла рухсорингиз ажойиб.

Богбонингиз ўзингиз, райҳон бўйи сўзингиз
Гулгун очиб юзингиз, гулзорингиз ажойиб.

Ёзмоққа шеър у абёт, ўлтирди Шўхий дилшод,
Билмам, надир яширган асрорингиз ажойиб?

АБГОР ҚИЛМАСАНГЧИ

Шайдолигимни дилбар инкор қилмасангчи,
Бўйнимга таъналардан зунноҳ қилмасангчи.

Ақлу ҳушимни олдинг, қийноққа жонни солдинг,
Нозу тағофилингни бисёр қилмасангчи.

Қуйдирма бас юракни, ҳажриг ўтида, жонон,
Битди қарору сабрим, абгор қилмасангчи.

Тунлар кўзимни юммай, ёдинг билан ҳамиша,
Уйқуларимдан мунча белор қилмасангчи.

Ой юзли, кўзи хумор, раҳм айла, эй ситамкор,
Жабру жафони такрор-такрор қилмасангчи.

Кўйингда неча йиллар ёлборди Шўхий сенга,
Бечора ошиқингни кўп хор қилмасангчи.

Х О Р У Л М А С

Ватанни ким севиб, хизмат қилур, ул хокисор ўлмас,
Кафилман, дунёда меҳнат элидан асли хор ўлмас.

Жаҳон кўрган эмас, хорликда кимга эл назар қилмиш,
Ҳалол меҳнат билан ул одами беэътибор ўлмас.

Қовоғу қошидек, иззат талаб инсон, яқин бўлгай,
Элидан ажрамас, ҳеч ерда кулфатга дучор ўлмас,

Ватанни сақласа, кўкрак кериб йўлида жон берса,
Чаманзор айлагай эл қабрини, чангу губор ўлмас.

Ватанга соднгу ҳақиқа мардона фидо бўлса,
Яшар минг йил кейин ҳам номи ўчмас, Шўхий хор
ўлмас.

ГУЛЧИ ҚИЗГА

Эй гўзал, холингни кўнглимнинг қушига дона қил,
Еки ўз шамъи висолингга мени парвона қил.

Боғбонляк касбини бордир ажойиб нашъаси,
Қўксими богига гул тухмин сочиб гулхона қил.

Сайрасин мангу, ҳазон бўлмас баҳоринг куйида,
Булбул шайдоларингни ақлидан бегона қил.

Лутф қилган чоғда ошкор айлама, озор етар,
Сезмасин, бегоналардан мутлақо пинҳона қил.

Айрилиқ солмай десанг бошимга дилбар бир замон,
Меҳрим уйига хаёлинг доимо ҳамхона қил.

Бахтиёрингман десам арзийди то бўлсам ҳаёт,
Васли дийдорингга кўзни маҳрам эт, мастона қил.

Янги боғ, янги гулистонимни Шўхий кўргани
Мирзачўлга азм ёки Марказий Фаргона қил.

Е Р У Й Қ У Д А

Субҳидам олсам хабар оҳишта, жонон уйқуда,
Чехраси гулдек очилган, бахти хандон уйқуда.

Тонг ёриб келган шамол ҳарён тарар зар кокилин,
Бўйидан ҳидлаб ўпар жамбул, райҳон, уйқуда.

Ҳар томон саф-саф турар гашт этгани гуллар тамом,
Қаддига таҳсин ўқур шамшодн бўстон, уйқуда.

Ранг-баранг гуллар тагидан бўйлашиб қойил бўлиб;
Ҳуснига барно жувонлар ҳайрон, уйқуда.

Бир нафас боқдим жамолига нечук уйғонмади.
Шавқидан Шўхий бу дам бўлди ғазалхон уйқуда.

ЧЕРТГАНДА ДУТОРИМНИ

Илкимга олиб гоҳи, чертганда дуторимни,
Сўзлайди очиб бирдан, кўнглимдаги боримни.

Қалбимга назар солсам, сиррин, хабарин олсам
Қандай унутолгайман ул кўзи хуморимни?

Ҳар дамги фароғатда, лаззатлик ҳаловатда,
Кетмайди кўз олдимдан сурати нигоримни.

Зулфини тараб дилбар, ҳарёна сочиб анбар,
Тобора этар хуррам шу фасли баҳоримни.

Севгимга вафойим бор, бу сўзда давойим бор,
Тандан бошим айрилсин, бузсам бу қароримни.

Севганда ҳаётимни, эркимни, саботимни,
Посбони бўлай донм, Шўхий шу диёримни.

ШАЙДОСИМАН

Сидқидил бирлан кўзинг, шаҳлоларинг шайдосима,
Сарв янглиқ қомати зеболаринг шайдосиман.
Оразинг узра битилган ҳатти райҳонинг ўқиб,
Мавжи дарёдин баланд маъноларинг шайдосиман.
Нақд жон бирлан ҳама олам харидоринг сени
Мен қатори ошиқи шайдоларинг шайдосиман.
Учмагай токим тирикдирман муҳаббат машъали,
Парпираб турган юзинг-раъноларинг шайдосима.
Боғ-боғ гул ғунча очгандек лабинг хандонида,
Доналаб терган дури яктоларинг шайдосиман.
Аксари отмоққа мужгонингни сийнам чокига,
Ҳукм этарди ханжари бурроларинг шайдосима.
Эркалаб Шўхийни ўстирган севикли боғбон,
Ҳардами, ҳар соати парволаринг шайдосиман.

АЙЛАСАНГИЗЧИ

Ўчириб гулшан аро дилбар, тамошо айласангиз-чи,
Тараб сунбул бўйин, дилни мусаффо айласангиз-чи?
Ажойиб сарви нозик қоматингиз кўрсатиб гоҳи,
Анга бу аҳли шайдоларни шайдо айласангиз-чи.

Ҳаво кибридан оҳиста тушиб, олам сари нурдек,
Муҳаббат шуъласин кўнгиллара жо айласангиз-чи.
Яширган қалбига ўз севгисин, дейди мардумлар,
Мени сирри инҳонингизга ошно айласангиз-чи.

Кишилар таънасига заррача ҳам қурби тоқат йўқ,
Ақалли сайрибогда ўзни танҳо айласангиз-чи.
Жудоллик кунжида бу ташнайн дийдор ўлган деб,
Висолингиз майин, жонон, муҳайб айласангиз-чи.

Неча мактуб ёзиб, муштоқидир Шўхий жавобингиз,
Ўқирам бирла букун тарки таманно айласангиз-чи.

Ў Р Г И Л С А М

Кўтарсанг парда юздан моҳи тобонингдан ўргилсам,
Табассум бирла отсанг тирн мужгонингдан ўргилсам.

Тутар мушк саҳнайи оламини ёзган чоғи зулфингдан,
Муаттар айлаган ҳар лаҳза эҳсонингдан ўргилсам.

Қамолингга боқиб, кўз мардумини қўндириб анда,
Хатингга нуқта леб, холи шабистонингдан ўргилсам.

Тақаллум гавҳарин тўлдиргани ўз жомини чоғлаб,
Тўқарда аста қаҳ-қаҳ лаъли хандонингдан ўргилсам.

Муяссар бўлгуси албатта бир кун васли дийдоринг,
Мисоли андалиб Шўхий гулистонингдан ўргилсам.

ДЕЙДИЛАР РАЪНО

Узоқдан ой юзингни гул, яқнидан дейдилар: Раъно,
Қўриб айтдим: жамолнинг чинданам зебомисан зебо.

Лабингни гунчага ўхшатдилар, мен бўлмадим рози.
Дедим — лаъли, тишинг дур, гул руҳингни лолайи ҳумро.

— Чарос — деб кўзларингни мақтасам, кўз мардуминг
айтди:

— Тилингни сақлагин, эй беодоб, бу оҳуйи саҳро.

Санубар қоматингни боғаро шамшод десам айтди,
Ўвол, бог ичра турмоқ, жойиндир чиндан «жаннатул»
маъво.

Қовонингни кўриб бодому тардир деб гумон этсам,
— Қўлингдан келмагай таъриф этишлик—дейди бир доно.

Дедим — Ожиз экан тил таърифин этмоқ учун охир,
Дедилар — Тўғри, Шўхий бўлма дилбар олдида гумроҳ

ШАМЪИ ЖАМОЛИНГ ОРТИБ

Тобора яшнамоқда шамъи жамолинг ортиб,
Парвона бўлди ақлим, фикру хаёлинг ортиб.

Ишқ оламида шунча шуҳратни касб этибсан,
Ҳар йўлда оқилона фазлу камолинг ортиб.

Тўтини ром этибсан, гунг ўлди боғда булбул,
Гулшанни сайр этурда ширин мақолинг ортиб.

Сарви юзи кўкарди рашки билан чаманда,
Товус каби юришда қадди ниҳолинг ортиб.

Қўнгул уйи қоронғу бўлмоқда эй паризод,
Пайваста бу бошимда савдойи ҳолинг ортиб.

Дардимга чора топмай ҳар кеча тўлганурман,
Қўнгулда иштиёқи боғи висолинг ортиб.

Шўхийни тортиб олди қалбини шу маҳалла,
Оҳанрабо мисолий ахлоқи олинг ортиб.

АЙЛАЙ ДЕСАМ

Дилбарим, ишқинг саволига жавоб айлай десам,
Қўймадинг бўйнимга зулфингни таноб айлай десам.

Хусни иқлимида монандингни кўрмай ахтариб,
Таърифингга сўз тополмайман китоб айлай десам.

Оразинг гуё қуёш янглиғ вужудим ўртагач,
Кўз чидолмайдир томошойингга тоб айлай десам.

Рози бўлмайсан нечун ишқинг ўтига кечалар,
Талпиниб парвонадек бағрим кабоб айлай десам.

Доимо масту аластурман хаёлинг шавқида,
Тарқалур кайфим, бўлак майли шароб айлай десам.

Ҳар замон кўрсам узоқдан титрабон тол баргидек,
Боргани журъат тополмайман шитоб айлай десам.

Сендан ўзга кору бсрим қолмади Шўхий нетай,
Тарк этолмас заррача кўнглум хитоб айлай десам.

Ер қаддимни букиб ё қилмагай,
Рашкидан бағримга ўт ёқилмагай,
Баъзи-баъзида хато қилсам агар,
Эътибор ё қилгаю ё қилмагай.

ШАРИФ НУРХОН

Шариф Нурхон 1901 йилда Бухородан унча узоқ бўлмаган Ваҳимкор қишлоғида камбағал деҳқон оиласида туғилди.

Катта рўзғорни бошқаришга қурби етмаган Нурхон ака ўғлини шу қишлоқдаги Ҳолиқбойга 14 ёшидан хизматкорликка беради. У мадраса юзини кўрмади. Фақат ўзининг тиришқоқлиги натижасида атоқли ёзувчи Садриддин Айний тухфа қилган «Ҳафтияк»ни ўрганиб, бир амаллаб саводини чиқариб олди.

Шоир Шариф Нурхоннинг суяғи ота касби боғбончиликда қотган. Боғбон шоирнинг ижодий фаолияти 13—14 ёшларидан бошланган. Унинг лирик ғазалларида кишиларни социалистик ватан йўлида жон-дил билан ҳалол хизмат қилишга, Коммунистик партия ишига доим садоқатли, жонкуяр бўлишга, азиз ва қаҳрамон халқимизнинг муносиб фарзанди бўлиб етишишга даъват этади.

Шоир ҳозир Бухоро районидаги «Ленин йўли» колхозида боғбонлик қилади.

М А Й

Май бизга наҳор билан келибсан,
Хўб нақши нигор билан келибсан,
Янгича виқор билан келибсан,
Байроғу шиор билан келибсан.

Шонли Батаним қўйнида бу гал,
Мингларча улуғ ишин қилиб ҳал,
Тўшаб дала, қир, боғимда бахмал,
Гул, лола баҳор билан келибсан.

Чаман очилиб таралди хуш бўй,
Тинчлик боғида қизиб ўйин, тўй,
Топиб Шарифий ғазалига куй,
Най, тор ва дутор билан келибсан.

БУХОРО

Яшлаб ўсиб ҳамиша қучдинг зафар Бухоро,
Бойлиги тугамас кон сен мўътабар Бухоро.

Меҳнат ижод туфайли олтин хазина бўлдинг,
Сенга Аму-Зарафшон қуймоқда зар Бухоро.

Пилла-ю «оқ олтин»нинг монанди лаълу гавҳар,
Ошиқлари диловар меҳнатсевар Бухоро.

Червангда маҳсулот кўп, бари кумушдан афзал,
Оби наботу меванг ширин-шакар Бухоро.

Тўқувчи-ю тикувчи зардўз чеварларингни,
Ҳар қўлига муҳайё юзлаб ҳунар Бухоро.

Газли алангаси-ю Навоий нурхонасин,
Мафтунни бўлди кўриб шамсу қамар Бухоро.

Нуроний эрди чеҳранг тобора бўлди ёшдек,
Ҳуснингга ординингдан нур таралар Бухоро.

Партия бошламоқда нодир ғалабаларга,
Шарифий қилди сендан сўз мухтасар Бухоро.

О К Т Я Б Р Ъ

**Халқни зулмат қўйнидан озод қилган Октябрь,
Мустақкам диктатура бунёд қилган Октябрь.**

**Тилкалаб ҳам куйдириб динни асорат пардасин,
Барча хотин-қизни ҳур дилшод қилган Октябрь.**

**Зулму озор қасри-ю кулфат билан ғам аждарин,
Хўб мажақлаб барини барбод қилган Октябрь.**

**Меҳнат аҳлини қилиб илму ҳуқуқдан баҳраманд,
Янгиликлар конини ижод қилган Октябрь.**

**Роҳатин кўрган сайин меҳнатни севди халқимиз,
Ўлжамизни яшнатиб обод қилган Октябрь.**

**Маърифат гулзоридан айлаб Шарифийга насиб,
Яйратиб колхоз сари имдод қилган Октябрь.**

ЛЕНИНГА

Доҳий Ленин халқлар сендан қисса иншо айлагай,
Яйратиб дилларни шоду ҳам мусаффо айлагай.
Қаҳрамонлар қаҳрамони мангу машъал сен ўзинг,
Завқу шавқинг бирла ҳар бир ишни аъло айлагай.
Бахту эркинликни бизга сен муяссар айладинг,
Илтифот этдинг ҳамиша амринг ижро айлагай.
Сен коммунизм қуришга йўлладинг, қурмоқдамиз,
Бунга ўз ҳиссамни қўшиб зебу оро айлагай.
Меҳнат аҳлига ажойиб таълимнинг қўлу қанот,
Ҳақлиман лозим топилса сайру само айлагай.
Мақсадни сайёраларга ўрнатилсин ҳайкалинг,
Мен — Шарифий эл қатори хўб тамошо айлагай.

КЕЛИНГ ДУСТЛАР, БИРЛАШАЙЛИК

Маври билан тоғик тоға, келинг, дўстлар бирлашайлик,
Ўзбек, жуҳут, туркман оға, келинг, дўстлар бирлашайлик.

Нугай, ўрис, қорақалпоқ, жўги, ҳинди, қирғиз, қозоқ,
Энди бўлинг яхши ўртоқ, келинг, дўстлар бирлашайлик.

Бирлик бўлса барча миллат, пайдо бўлар қувват,
журъат,
Қўлга кирар бахту давлат, келинг, дўстлар
бирлашайлик.

Амир урди тиг юракка, энди юрманг якка-якка,
Бирликда бор куч, барака, келинг, дўстлар
бирлашайлик.

Ҳуррият ҳам бўлиб қолар, иқболимиз кулиб қолар,
Ленин бобом келиб қолар, келинг, дўстлар бирлашайлик.

Унга бўлиб дўсти ҳамдам, ишларига қилинг ёрдам,
Ҳамкор бўлар Шарифий ҳам, келинг, дўстлар
бирлашайлик.

ҲАМИД ОЛИМЖОН

(мувашишаҳ)

Ҳақиқат қасрига оро бериш-чун интилиб ҳар ён,
Адо бўлмас гул ўтқаздинг ижод боғига эй боғбон.
Мусаффо навбаҳор қалбинг ҳарорат, баҳра етказди,
Ижодинг гулшани ичра кўпайди сунбулу райҳон.
Димоғимни шу гул, райҳон муаттар қилди мамнун мен,
Очилди кўнглиму фикрим таралди дурлари ҳар ён.
Лириқанг гулшанин севган саёҳат айлаганлар кўп,
Ижодкорин номин ёзсам тўлар ҳаттоки кенг осмон.
Муносиб ҳиссалар қўшдинг камол топган диёримга,
Жамолинг ой каби мангу турар оқилу пок виждон.
Олиб шеъримнинг бош ҳарфин ўқиб номингни эл билгай,
Нодир дурлар Шарифийга қўйиб кетган сахий карвон.

С Е В Г И Л И М

Ўн саккиз ёшга кирди севгилим кўзи хумор,
Бир ўзида ўн саккизта навбаҳорнинг ҳусни бор.

Севгини пинҳон тутишга ҳеч иложим етмади,
Ишқи ғолиб чиқди мендан, қилди элга ошкор.

Во дариғ у нозанини ўзгага ёр этдилар,
Йиғлади ҳар кипригидан оқди ёшлар юз қатор.

Қуйди бағрим, ёнди жисмим, устухоним бўлди чўғ,
Ўртаниб бу ўтга жоним қолмади сабру қарор.

Айрилиғ дарди йиқитди ғам теғирмони аро,
Хору зор жисмим эзилиб бўлди гард бирла ғубор.

Э ғуборим, севгилимни юзларига қўимангиз,
Бўлмасин ойдек жамоли хира нурли доғдор.

Жойлашиб кафшига қўйган кийгизини остига,
Мен учун ўпинг оёгин яйрасин у дилфикор.

Юрса ҳам маҳсию кафшини товушига жўр бўлиб,
Бу Шариф Нурхон сўзи деб куйлашинг гул ёр-ёр.

ЗИЛОЛ СУВ

Тоғдан тушаётганда ашъор айтди зилол сув,
Оқавериб ирмоқни анҳор этди зилол сув.

Очдик, келди биз томон, ГЭСимизга кирди жон,
Қишлоғимни чарогон, гулзор этди зилол сув.

Сув бўлди чўлга яқин, ошиқ топди маъшуқия,
Келтирганга офарин нзҳор этди зилол сув.

Сув-ла шоли бўлди мўл, гулдан либос кийди чўл,
Бўз ерга ҳам очдик йўл, баҳор этди зилол сув.

Сувдан қониб янги ер, менга деди:— Яша шер,
Мўл ҳосилни олавер, тайёр этди зилол сув!

Шарифий гулбоғимни, завқу роҳат чоғимни,
Минглаб пахта тоғимни қатор этди зилол сув.

СИЗ МЕНГА ЁР, МЕН-СИЗГА

Ешликда бердим кўнгил эй дилрабо сиз қизга,
Ҳуснингиз ойга ўхшар, кўзларингиз юлдузга,
Боғларда юрганимиз келарми эсингизга?
Яйраб камолга етдик, сочингиз тушди тизга,
Энди келинг бўлайлик сиз менга ёр, мен — сизга

Мирзагулистон ичра турар янги маконим,
Меҳнат, ижод туфайли юксалди пахта коним,
Тогдан ҳамиша улкан мева-ю шоли, доним,
Сайр этасиз қувониб жонони меҳрибоним,
Энди келинг бўлайлик сиз менга ёр, мен — сизга.

Ортиб Шарифий янглиғ келишга журъатингиз,
Мазмунга лимма тўлиб ҳар кун келар хатингиз,
Тутқаздингиз қўлимда гул бирла суратингиз,
Шунда билинди менга чексиз муҳаббатингиз,
Энди келинг бўлайлик сиз менга ёр, мен — сизга.

МЕВАЗОР БЎЛСИН

Дер эдим етти ёшимда ниҳол экай, қатор бўлсин,   “
Ниҳолга баҳра бериш-чун дилим ҳам навбаҳор бўлсин.

Ешим ўн бирга етганда шу орзумга эришдим мен,
Деди дўстлар улўф касбинг муборак, барқарор бўлсин.

Ҳамиша мақсадим ишлаб етиштирган гулу мевам.
Қадирдон меҳнат аҳлига шифо бирлан мадор бўлсин.

Ниҳол экишга сарф этдим ҳалол меҳнат, ҳаётимни,
Ишимдан эл олиб ўрпак сахий тажрибакор бўлсин.

Агар ўлсам таним хоки қувват бергай ниҳолларга,
Юрак-бағримни тупроғи беҳи, олма, анор бўлсин.

Ховучимга данак ушлаб ўлай кўминг ниҳол чиқсин,
Шарифингиз мазори ҳам севимли мевазор бўлсин.

МУҲАББАТ ОЙИМУ

Севди бир қизни кўнгул ёки унга шайдойиму? !.5
Толпинар жоним мудом бу ҳам унга фидойиму?

Ишқ ўтини ўқ қилиб отиб дилимга жойлаган,
Юз ҳунарли қўлимга ё қора қоши ёйниму?

Қуйласа у незанин сайроқи қушлар лол бўлар,
Сўзимга қанду асал ё икки бодом мойиму?

Шу гўзални гулшани доим хумор айлар мени,
Ё шу икки севгини мангу уланган жойиму?

Хур замондан ўргилай шу қиз, Шарифий менга ёр.
Қулбам узра нур сочар ҳусну муҳаббат ойиму?..

З А Р Д А Р Ё С И

Бир тун жамолинга боқдим Зарафшон,
Осмон каби сен ҳам юлдузларга кон,
Қўксингда ордендек порлаб турар ой,
Бу ҳам чиройинга қўшмоқда чирой.
Мени меҳмон қилди мироб боғига,
Баҳранг қучиб олди ўз қучоғига.
Соҳилинг қушлари ўқиди ялла,
Тўлқинларинг менга айтишди алла.
Шифобахш шабоданг тинмай сийпалаб,
Гул ҳидлатиб турди сочимни тараб.
Шундай роҳатда ҳам келмади уйқум,
Ҳаддан ошиб кетди қувончим — завқим.
Сенга минг боқсам ҳам кўзим тўймади,
Мени ўз ҳолимга ншқинг қўймади.
Фазилатлик дарё хулласи калом,
Мадҳингни ёзмасам қўймади илҳом.
Шу он Қуёш чиқиб боқди мўралаб,
Зар зулфин тузатди юзинга қараб.
Яна сенга боқдим, эй шўх Зарафшон,
Сенда ҳам бор экан Қуёш ва осмон.

Соҳилингда ўсган кўп турли гиёҳ,
Қайрилиб ҳуснингга қиладир нигоҳ.
Сувинг остидагп дилрабо тошлар,
Тўлқинлар оёғин қитиқлар — қашлар.
Яшинмачоқ ўйнар қайроқча-ю қум,
Бир ерда тўхтамас, бари жуда шум.
Чунки сув кўпайиб тўлқинлар шошди,
Оғзидан кўпиги ҳар томон тошди.
Оқ салла тўлқинлар лўкиллаб кетди,
Гирдоб айлантириб барини ютди.
Икки тўлқин бўлиб ёқама-ёқа,
Тортишиб, сурулиб кетди узоққа.
Кифти билан уриб икки-уч тўлқин,
Ўпириб ташлади дарёнинг лабин,
Майда тўлқинчалар йўрғалаб кетди,
Бир-бирини қучиб бўсалаб кетди.
Бир каттакон тўлқин ўрнидан турди,
Дарёни лойлатиб олдига юрди.
Тилини узатиб қирғоқни ялаб,
Бўқирди, сапчиди дарғотга қараб,
Бир қулочин ёзди кўприкка етди,
Мажнунтолнинг сочин совунлаб кетди.
Кокил билан уриб тўлқинни дарҳол,
Сочин ювиб олди кекса мажнунтол.
Тўлқинлар келишин қувур кутарди,
Барини бир ямлаб ютиб юборди.
Кўп тўлқинни ютиб яна шўх қувур,
Оғзин катта очиб қилар «қарру-қур».

Қувурнинг талабни зўр сув қондириб,
Ильич чироқларни қийғос ёндириб,
Бориб бўз ерларни яшнатди роса.
Ҳосилларга қўшди муносиб ҳисса.
Мул-қўлчилик бўлди эл шоду — мамнун,
Нодир ютуқларни қилмоқда якун.
Шонли зар дарёси манзаранг гузал,
Зилол сувинг бизга зардан ҳам афзал.

Ч У П О Н Қ И З

Хусни моҳитобонимсан чўпон қиз,
Тоза гули райҳонимсан чўпон қиз,
Сут соғишга чаққонимсан чўпон қиз,
Ҳам севгим, ҳам жонимсан чўпон қиз.

Кулишингдан ўрнак олиб гул-лола,
Бўлди худди сен чой ичган пиёла,
Севгинг ўти куйдирди, сен давола,
Ишқ дардига дармонимсан чўпон қиз.

Беш кун мени жамолингга зор этдинг,
Севги боғин кўзларимга тор этдинг,
Қирда келиб суҳбатингга бор этдинг,
Жондан азиз меҳмонимсан чўпон қиз.

Қиё боқиб менга атаб най чалдинг,
Раҳмат десам яйраб, кулиб уёлдинг,
Аста-секин қалбим томон йўл олдинг,
Дил боғимга боғбонимсан чўпон қиз.

Шарифим деб менга қилдинг наззора,
Меҳрим қўйиб севдим сени тобора,
Хуснинг ҳаққи, қилма мени овора,
Энди бўлгин жононим сан, чўпон қиз.

КУЛИБ УТДИ

Уйқумда менинг севгили дилбар кулиб ўтди,
Қайрилди, салом берди, саросар кулиб ўтди,
Кийган кийими зар ила зевар кулиб ўтди,
Жонон мени кўрганда муқаррар кулиб ўтди,
Меҳри менинг жонимга баробар кулиб ўтди.

Уйғондиму шу дилбарнинг маконига бордим,
Озода-ю ораста гулистонига бордим,
Олма оламан деб боғу бўстонига бордим,
Саллона-ю мастона юриб ёнига бордим,
Жонон мени кўрганда муқаррар кулиб ўтди,
Меҳри менинг жонимга баробар кулиб ўтди.

Мен сўзга тутиб дилбарнинг дийдорини кўрдим,
Қошлари қаро, кўзлари хуморини кўрдим,
Қўлига китоб бердим у гуфторини кўрдим,
Силкинди, қадам ташлади, рафторини кўрдим,
Жонон мени кўрганда муқаррар кулиб ўтди,
Меҳри менинг жонимга баробар кулиб ўтди.

Билдимки, ўшал уйқуда кўрган паризод шу,
Қош кўзи қора кулча юзу кокили суибул,
Нурхонга бериб қўли билан даста қизил гул,
Сўзлашди табассум ила шу лаблари булбул,
Жонон мени кўрганда муқаррар кулиб ўтди,
Меҳри менинг жонимга баробар кулиб ўтди.

Р У ЗА

Айлайин дўстларга мен бир қисса иншо рўзадан,
Тутсангиз қувват кетиб титрайди аъзо рўзадан,
Динчи эшонлар қилар бир турфа савдо рўзадан,
Фитри рўза деб йиғар кўп молу дунё рўзадан.

Динга бўлмишдир қурол қуръондаги афсоналар,
Хонақо масжид билан меҳроб ибодатхоналар,
Рўза ушлаб оч юриб, ориқланиб ҳамхоналар,
Қилмангиз турли касал, иллатни пайдо рўзадан.

Рўза тутган бир киши жисми бежондан кам эмас,
Сап-сариқ бўлган юзи барги хазондан кам эмас.
Эскиликни иллати заҳри чиёндан кам эмас,
Тутмангиз бир кунни ҳам ёронлар асло рўзадан.

Кел Шарифий энди ёз бир ҳажвий ашъор айлагин,
Рўза, ифторни сирин оламга ошкор айлагин,
Динни бу найранггидан элни хабардор айлагин,
Ишга тўсқинлик бўлар ҳам жонга жафо рўзадан.

МЕН УХЛАМАЙ КИМ УХЛАСИН

(Бир колхоз раиси тилидан ёзиб олинган)

Колхозимиз юксалди-ку, мен ухламай ким ухласин,
Ҳеч ким демас асло у-бу, мен ухламай ким ухласин.

Ёрдамчилар пахта терар, пулни эса колхоз берар,
Чўнтагимга келмас зарар, мен ухламай ким ухласин.

Пахта чўкиб қолса агар, елкамдами, ер кўтарар,
Мажлис деса муовин борар, мен ухламай ким ухласин.

Бузуқ ётар кўп машина, механик бор — менга нима,
Қониб ичиб топиб пана, мен ухламай ким ухласин.

Тўлмай қолса пахта план, агрономни дейман ёмон,
Партком олар виговоржон, мен ухламай ким ухласин.

Район, областда жўралар, ҳовлимга келиб туралар,
Чора кўрмай ҳурмат ётар, мен ухламай ким ухласин.

НОС ҲАҚИДА

Сўзларимни тингла Миркамол,
Қўнглингга олмагин малол,
Ўз ақлингни ўзинг ишга сол,
Ҳали ёшсан мисоли ниҳол,
Носни чекма, дўстлардан уёл.

Нос қилди-да тишингни сариқ,
Баданингни чўп каби арриқ,
Носда оҳак борлиги аниқ,
Шу киргизиб ўпкангга оғриқ,
Соғлигингни айлади поймол.

Шарифийнинг сўзин эт асос,
Чекмасликка энди қўй ихлос,
Ўзингни қил носвойдан халос,
Пок оғзингни айлама ифлос,
Пулингни ҳам қилмагин увол.

Ф А Р Д Л А Р

Тил дарахтдек, сўз мисли барг меваси маъно,
Шу мевани кўпайтиргин сен бўлсанг доно.

Рост сўзлагин, ёлгон, ғийбат сўзларни айтма,
Инсон бўлсанг ўз ваъдангдан ўлгунча қайтма.

Халқ ичида чиқарса яхши деган ном,
Уни ҳамма-ҳамма севиб қилар эҳтиром.

Ешлигинда ақлу кучинг ишга солиб қол.
Хизматин қил халқ қалбидан ўрин олиб қол.

Илму ҳунар дурдонага тўлиқ икки кон,
Шу дурлардан олиб бергин, наф кўрсин инсон.

МУШКИН

Шоир Мушкин (Ҳусанхон Абдулхайрихон ўғли) 1903 йили Тошкентнинг Яланғар маҳалласида қашшоқ бир оилада дунёга келди. Бу маҳалла ва даҳага яқин адабий муҳит ўқишга иштиёқи эрта уйғонган бу зийрак шогирд қўлини қаламга ҳам эрта юборди.

Еш ғазалхоннинг иқтидорини ўша вақтда Тошкент алломалари орасида нуфузи баланд шоир Мискин пайқаб қолди. Бу ўнинчи йилларнинг охирлари эди. Энди у Мискин, Камий ва Хислатлар суҳбатидан баҳраманд бўла борди...

Мушкин ўз ғазалларида ўзига замондош бўлган кишиларимизнинг ҳаётини қаламга олди. Ғазалга янги замон руҳини олиб киришга ҳаракат қилди. Халқлар доҳийси — Ленинни улуғлайди, халқимизнинг меҳнатдаги зафарларидан қувониб шеърлар ёзди ва ёзаётир.

Ҳозир Мушкин Тошкентнинг «Бобир» маҳалласида жшайди.

Л Е Н И Н

Удуғ, шафқатнавозу халқпарвар, меҳрибон, Ленин
Бўлибсан меҳрибонлик бирла машҳури жаҳон, Ленин.
Кириб сен бошлаган ҳақ йўлга меҳнаткаш, эзилганлар,
Совет даврида бўлдилар чунонам шодмон, Ленин.
Безалди шаҳру, қишлоқ, кўча-кўйлар, хонадонлар ҳам
Ҳама озоду, эркинлик билан хуррам замон, Ленин.
Фаровонлик била обод бўлди мамлакат яшнаб,
Кўринди кўзга ҳар қимда саодатдан нишон, Ленин.
Халойиқ тинчу, осойишта-ю кўнгиллари равшан,
Ҳамиша сен яратган мамлакат дориламон, Ленин.
Оқ олтиндан гапирсам сўзларимни мухтасар айлаб,
Муборак, Ўзбекистон бўлди олий пахтакон, Ленин —
Нечоғлиқ бахту, иқболу, саодатдирки васфингни
Муяссар бўлди Мушкинга, ёзиб қилмоқ баён, Ленин.

ЕШЛИК ҲАҚИДА

Хўб бир ғанимат эркан ул навбаҳори ёшлик.
Қандай гўзал, чиройлик ҳам беғубори ёшлик.
Қўзларда мавж уриб нур жисм ичра қувватинг зўр,
Ҳар дамда бахши айлар танга мадори ёшлик.
Ранглар тиниқ, мусаффо, озодаликда танҳо,
Гулчеҳраликда аммо бир гул узори ёшлик.
Ёшликни зийнатига боқсанг кўзинг қамашгай,
Қилсанг ажаб ярашгай кўп ифтихори ёшлик.
Ҳар бир тараф узатсанг қўл, мақсадингга етгай,
Иқболу бахт бошингда ҳай-ҳай қатори ёшлик.
Таърифи тавсифингни назмида ёзди Мушкин,
Халқ ичра қадри олий зўр эътибори ёшлик.

НОЗИДАН

Дўстлар, ман найлайин, ўлдим нигорим нозидан,
Меҳри шафқат бўлмаса ул нозанин таннозидан.
На сабабдан, билмадим, манга мухолиф доимо,
Бўлмади бир йўл муросо меҳри йўқ носозидан.
Қўлга танбурни олиб қилсам наво ҳам боқмади,
Чоргоҳ гуллар этиб ман айласам шаҳнозидан.
Ҳар замон оро бериб бирдам ёнимга келмаса,
Манфаат йўқ манга ҳеч бир бу қуруқ пардозидан.
Ҳасратимни этгали ёрим мувофиқ бўлмаса,
Қимга айтиб қутқарай Мушкин дилимни розидан.

ТАСАДДУҚ

Қилай жоним, кел э ёрим тасаддуқ,
Ўзингсан яхши дилдорим, тасаддуқ.
Такаллум айласанг ширин адосан,
Ажойиб шахду гуфторим, тасаддуқ.
Қадам қўйганда бир-бир ноз бирлан
Ўзинг товуси рафторим, тасаддуқ.
Давои дафъи хумморимга бешак
Эрурсан чашми хумморим, тасаддуқ.
Суманбар ёки бир насрину раъно
Гулистон ичра гулнорим, тасаддуқ.
Қаро кўзлик ширин сўз дилбаримсан,
Ажаб бир лола рухсорим, тасаддуқ.
Бўлурму санга манзур деб умидим
Тутар кўз Мушкин ашъорим, тасаддуқ.

УСТОЗ АЛИШЕР НАВОИИ ВАСФИДА

Азиз ҳазрат Навоий халқпарвар, меҳрибон устоз,
Эдингиз эл учун жон борича оромжон, устоз.
Чекиб ранжу машаққат, ранг-баранг ҳикматли
жонпарвар,
Асарлар қолдирибсиз, бўлди халқим шодмон, устоз.
Еқимли наъма бирла баҳр олиб ашъорингиздан эл
Қўтарди кўкка ҳурмат бирла бу янги замон, устоз.
Садоқат бирла тун-кун эҳтиром айлар замон аҳли,
Қилибсиз халқ учун девону дoston армуғон, устоз.
Мукаммал васф этолмасман, тилим лолу қалам ожиз
Қилай Мушкин самимий эътиқодимча баён, устоз.

И Ш Т И Ё К

Эй, баҳодир, мард йигит, ҳиммат билан меҳнатга боқ,
Лойиқи ҳурмат бўлолмас бўлса ким ишда нўмоқ,
Тер тўкиб ишлаб ҳамиша ғайратингнинг нуридин
Рўшноликнинг чароғин ҳар нафас ҳар дилга ёқ,
Кўрсатиб элга ўзингни мард-майдонлик қилиб,
Бахти-иқболу саодат ёрлиғни кўкракка тоқ,
Ишласанг ҳар дсимо покиза виждонинг билан,
Бўлғусидур оқибат шону шараф, солғил қулоқ,
Бу насиҳат сенга, билсанг, Мушкин эй, огоҳ бўл,
Ҳар киши ҳурият топар меҳнатга бўлса иштиёқ.

УЙНАСИН

Ҳер қадамда силкиниб ул ёр-жонон ўйнасин,
Билмасин, бегоналардан, балки, пинҳон ўйнасин.
Қўз учида бир боқиб, гоҳи табассумлар қилиб,
Ҳам этиб ошиқларига лутфу-эҳсон, ўйнасин.
Мубталоларнинг талаб ҳам илтимоси шул эрур,
Ноз бирла завқида бўлганча имкон ўйнасин.
Рўшмолик даҳр аро бўлсин олиб юздан ниқоб,
Қўрсатиб ойдек жамолин намоён ўйнасин.
Зар нисор айлай десам, зар бошида офтоб мисол,
Мушкин айларман анга нақди фидо жон, ўйнасин.

НАВРҶЗИ ОЛАМ МАДҶИ

Чаман булбуллари наврӯзи оламда садо қилгай,
Гул эрса кӯрсатиб булбулга ўзни ҳушнаво қилгай.
Баҳор айёми кӯм-кӯк сабза бирла баҳраманд айлаб,
Насимий бирла бемор аҳлига тун-кун даво қилгай.
Ажойиб завқ бирла жўш уриб ҳар дилда хурсандлик,
Ҳама катта-кичиклар ўйнашиб, нашъу-намо қилгай.
Гузиб ҳар боғу гулзор ичра қизгин базму суҳбатлар,
Қўшиқлар айтишиб, созандалар машқин бажо қилгай.
Гиёлар ранг-баранг яшнаб, ўсиб, ҳар боғи бўстонда,
Қиё боқсанг аларга кўзларингни рўшно қилгай,
Халойиқни кўринг наврӯзи олам шеваси Мушкин,
Олиб эркин нафаслар, яйрашиб касби ҳаво қилгай.

МАРСИЯ

(Ўзбекнинг атоқли шоири марҳум Ғафур Ғулом вафотига)

Эй, азизим, қадрдоним, муҳтарам Ғафур Ғулом,
Ўзбекистонда адиблар сарвари, олий мақом!
Қалби илҳом бирла тўлган соҳиби фазлу камол,
Феъли-атвори ёқимли, турфа бир ширин калом!
Ашки олим қанча тўксам, шунча камдур, оҳким,
Бемаҳал ичдинг ажалнинг шарбатидин тўла жом.
Бу оғир кулфат, мусибатга қариндошу элинг,
Хонадонинг, ёру дўстинг ёш тўкар, эслаб мудом.
Достон айлаб сўзинг, ҳеч ким тилидан қўймагай,
Барча эл ҳар кунда ёд этгай сени, ҳар субҳи шом.
Бу ёруғ дунёда кўздан маҳв бўлсанг ҳам ўзинг,
Офарин, оламда қолдирдинг чунонам яхши ном.
Меҳрибонлик бирла донм халқпарварлик қилиб,
Қанча ҳикматлик асар қолдирдинг, айлаб эҳтимом.
Қайси ерда, қайси элда, қайси тилда бўлса ҳам,
Шубҳасиздир, ўлкамизда ҳурматинг эткай давом.
Мухтасар қилдим ёзиб Мушкин, ҳақиқатдир сўзим,
Ўчмагай дунёда номинг мутлақо, Ғафур Ғулом.

О Ш И Қ О Н А Ш Е Ъ Р

Маъвашлар ичра ёрим бир нуктадон эмасму,
Кулса қилиб такаллум ширин забон эмасму?
Шавқида мисли мандек кўрганда гул юзини,
Гулшанда нсла айлаб булбул фиғон эмасму?
Бир-бир босиб бу алиф юрганда ноз бирлан,
Ҳар қайси қадамиға юз садқа жон эмасму?
Қандай илож этурсиз, эй муддаи табиблар,
Бу танда ишқи дарди кўздан ниҳон эмасму?
Бош ургали ҳамиша ишқ аҳли яхши билса,
Маъшуқа остони доим макон эмасму?
Ул ёри ҳасратида ортиқча кулфатида,
Мушқинни ҳоли бу кув элга аён эмасму?

АЙЛАНАЙ

Эй, баҳодир, мард йигит, сўзга қулоқ сол, айланай,
Кунда кўп ул пахтазорингдан хабар ол, айланай.

Аҳду-паймон айладинг халқ олдида имзо чекиб,
Тонналар пайдо бўлур тўпланса мисқол, айланай.

Юзлар оқ бўлсин, планлар юз бўлиб, дил беғубор,
Ошу нон олганда оғзингда бўлур бол, айланай.

Меҳнатингдан ибрат олсин кўрса ким, таҳсин ўқиб,
Тан бериб ҳайратда қолсин ул бўлиб лол, айланай

Ишла эй, Мушкин, фидокорона эл бахти учун,
Уйласанг, меҳнатга боғлиқ бахту иқбол, айланай.

Т О П Д И

(Профессор Ражаббек Исломбек ўғлига)

Ражаббек, офарин, кўп хасталар сендан даво топди,
Саломат бўл ҳамиша, ҳикматингдан муддао топди.
Ниҳоят дард тортиб дардманлик бирла қийналган
Халойиқлар чунон ҳам неча минг-минглаб шифо топди,
Агар беморга бир чора қилмоқ ибтидо қилсанг,
Бўлуб соғу саломат яхшиликдан интиҳо топди.
Ҳама бетоб аҳли хулқу одобниг қилиб мамнун,
Шифобахш сўзларингдан ҳаста диллар кўп ризо топди.
Ражаббек, халқ учун хизмат қилиб бу яхши давр ичра,
Муборак сенга номинг, шуҳратинг бундай садо топди.
Тилар Мушкни ҳамиша иззату ҳурматда бўлсанг деб,
Қиши ҳурматга дойиқ бўлса ул бир кимийе топди.

ПАХТА ҲАҚИДА

Яхши имконлар топилсин бора имкон устина,
Пахта майдонлар қўшилсин пахта майдон устина.
Катта хирмонлар этилсун катта хирмон устина,
Яхши дostonлар тўқилсин яхши дoston устина,
Пахта карвонлар кўпайсин пахта карвон устина.
Баҳра олсак мундин ортиқ ўрганиб илму ҳунар,
Ҳар неча иш устида диққат билан айлаб назар.
Кимки меҳнат севса бўлгай халқ ичинда муътабар.
Истасак топмоқ учун ҳар янгиликдан бир хабар,
Энди осмондан учайлик бошқа осмон устина.
Эй, биродар, ишни бошланг яхши бир ният билан,
Сидқи дил бирла келинг меҳнат учун ғайрат билан,
Обрў пайдо қилинг бу эл аро ҳиммат билан,
Ҳар қаю бир нозу неъматга боқинг ҳурмат билан,
Шодмонлик ҳаддан ошсин кулгу хандон устина.
Назми таҳрир айлади бу Мушкяни диққат қилиб,
Авф қилсунлар хатосин ёзди билмай ё билиб,
Бу замон илҳомидан ҳар доимо илҳом олиб,
Дам-бадам тинчлик, фаровонлик тиларман интилиб,
Бўлса дерман кўп шараф-шон бу шараф-шон устина.

МУШУГИМ ҚИССАСИ

Бор эди ҳовлида бир отлари Мошхон мушугим,
Ҳусни бобида ажаб турфа келишкон, мушугим.

Юрадур аста-секин барча кавакларни қараб,
Ҳама вақт журъат этар туттали сичқон, мушугим.

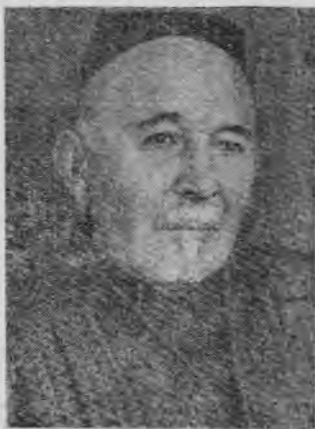
Кунда бир анга семиз учрамаса сичқондан,
Бошини ерга эгиб табъи паришон, мушугим.

Табъи нозик, зийрагу, ақли расо пурдондир,
Жуда ҳам кўҳлигу жонон ўзи хандон, мушугим.

Кечалар ҳовлида юрса ҳамани равшан этиб,
Кўзлари ўтча ёнар шаъми-шабистон, мушугим.

Езодур назм ила Мушкин жуда кўп таърифини,
Хайрихоҳ менга ўзи, уйга нигоҳбон, мушугим.

ХУШНУД

Шоир Хушнуд (Аҳрор Музаффаров) 1910 йилда Тошкентда туғилган. Шоирнинг отаси ўқитувчи бўлгандан у саккиз ёшида савод чиқарди.

Уз ижодини 1930 йиллардан бошлаган шоир, ёзган ғазалларида давримизни улуғлади, янги замон қуришида ютуқларни қўлга киритаётган халқимизни мадҳ этди.

Хушнуднинг кўпгина ғазаллари, мухаммаслари матбуотда эълон қилинган.

Асл касби ўқитувчилик бўлган шоир ҳозир пенсия олади.

БАҲОР

Ҳай-ҳай, наҳадар яхши баҳор хилъати зебо,
Ҳар хил келиши мисли келин ўлкамга раво;
Еллар ўйини бирла этиб касбини адо
Ҳар ёнга чекиб санъатни қилди ҳувайдо.

Э, аҳли ватан нияти пок тоза юраклар,
Қутлуғ бу баҳор қўйни тўла орзу тилаклар.
Аҳдига вафо дилкаш этиб марду малаклар,
Ҳай-ҳай, бу шараф бирла зафар шуъласи пайдо.

Ҳар тонгда қуёш жилва қилиб эҳсон этиб нур,
Юртимга само денгизидан сочди олиб дур,
Хушнуд безаниб жўш уродир меҳнатда, ҳузур,
Ҳай-ҳай, на қадар завқи баланд булбули гўё.

ЧЕРТ ДУТОРИНГ

Черт дуторинг, мутрибо, кўнгулда армон яйрасим,
Хуш садоси бирла тан мулкида ҳам жон яйрасин,
Пардалардан чиққан оҳангида даврон яйрасин,
Дилрабо бу саз ила ишқ аҳли ҳар он яйрасин.

Бу дутор санъатга бой, ўзбек элининг созидир,
Барчани хурсанд этиб келган юрак пардозидир,
Сайри боғ этганда бу булбулни жўр овозидир,
Қил тараннум бахт куйин боғу гулистон яйрасин

Қўп замон улфат бўлиб келмиш сарой аҳли билан
Зулм ила даврон суриб ўткунчилар насли билан
Хизмат этмиш беҳаёлар баэмида майли билан
Энди эркин зарб ила гулшанда чандон яйрасин

Машқ қилинг, эй ёрлар, дутор билан сеторини
Сарв ноз бирла муножот, гул ўйин гулёрни,
Ғаҳи-ғаҳи роҳат билан масрур этинг ҳуморни,
Бу ажойиб даврда куйлар, фаровон яйрасин.

Хушнудо, ҳушвақт бўлиб тингла дутордан хуш нидо,
Меҳнат аҳлига булур савти анинг руҳий гизо,
Бу тифо бахт мўъжиза дардли юракларга даво
Моҳир устозлар қўлида бу қадрдон яйрасин

Н Е У М Р

Не умрдирким ўтибдур дунёда дилдорсиз,
Ва на турмушдир ажаб, бу жаҳонда ёрсиз.
Қирмагил гулшан аро ҳар ерда шодлик истасанг
Дил боғини яшнатувчи дилрабо, ҳуш ёрсиз.
Тутма суратдан одам деб ҳар кими, эй пок дил,
Гарчи дилзор бўлса, эл ичинда орсиз.
Сайри боғ этманг, ёронлар, жоҳил инсонлар билан
Гулмисиз, гулшанмисиз онлар ичинда ҳорсиз.
Гар шарофат аҳли бирла мунис ўлса ҳар киши
Ўтмагай фурсат ғанимат нафъи йўқ гуфторсиз.
Байб инсон эмас, айбига иқрор бўлмаса,
Ҳар айб, шаксиз, тузалгай режаси инкор сиз,
Э ёронлар, хушнуд айланг ҳар нафас Хушнудни
Хулқидин иллат топиб огоҳ этинг озорсиз.

Ч А М А Н Д А

Чаманда бир гўзал сиймони кўрдим,
Юзи гул, қомати зебони кўрдим,
Сўзида лаззати маънони кўрдим,
Жўш урган ҳиммати дарёни кўрдим.

Тараннум айламиш бўстон ичида,
Ҳаётнинг завқи бор ёзу қишида.
Ватаннинг ишқи бор ҳар бир ишида
Очилган гунчалаб раънони кўрдим.

Етилмишдир қўлида нозу неъмат,
Узум, анжир, анор, боғи саҳоват,
Кими бахти эрур ул ҳури жаннат
Боғ айланган неча шайдони кўрдим.

Бўлибдир гул юзи гулгун лола ранг,
Севиб меҳнат қилур шавқига қаранг,
Чевар қизга лойиқ йигит йўқ деманг,
Хумор кўзида бахт — аълони кўрдим.

Бу боғбон қиз чаманнинг гулзоридир,
Қайси дилкаш мард йигитнинг ёридир,
Хушнуд элнинг кўрки дил баҳоридир,
Қошида булбули гўёни кўрдим.

Б У Л

Одам эрсанг одамининг меҳрибони ёри бўл,
Бу ҳаётнинг нақши гулдур, сен очиқ рухсори бўл,
Сақлагил тилни ҳама беҳуда сўз нуқсонидин
Доимо мағзи ширин сўз нақлининг гуфтори бўл.
«Бил ўзингни, ўзгани қўй!» қавлига қилмай амал,
Акси бирла ўзганинг ҳар ҳолида дилдори бўл.
Қибри-ла учма ҳавога бўлса ҳам фазлинг баланд,
Қамтаринлик бирла элнинг ҳар маҳал хумори бўл!
Яхшилик номи билан шуҳрат қозонмоқ истасанг,
Дил шикаст бечораларнинг малҳами даркори бўл.
Ҳеч қачон кўнгли очилмас ҳар киши бўлса бахил,
Очилиб хайру саховат боғининг гулзори бўл.
Хушнуд этгил дил сўзингни ҳуррият даврида бу
Бахтиёр ўзбек элининг дилкашу ҳамкори бўл!

ЎЗБЕК И С Т О Н

Хур ўлкасан Ўзбекистон, нури жаҳоним,
Мангу яша элинг билан чаманистоним;
Яйраб ўсдим қучоғингда йўқдир армоним,
Меҳру ишқим сенга пайванд, эй гулистоним.

Қирқ баҳор гулшанингда гуллар узганман,
Хур меҳнат-ла ҳаёт учун режа тузганман,
Боғларингнинг мевасидан шарбат сузганман,
Она-юртим қўйнингдаман, сен меҳрибоним.

Дил боғини яшнатувчи дил баҳорисан,
Халқинг билан табиатнинг ифтихорисан,
Ер юзида донғи кетган эл хуморисан,
Кўнгул очар диёримсан, қон-қадрдоним.

Илму ҳунар жондан ажиб ҳикмат яратган,
Файрат билан чуллар аро жаннат яратган,
Чаманзордан пахта териб шухрат яратган,
Мардларинг кўп ном чиқарган, азиз бўстоним.

Қадринг баланд пахта билан донгдор ўлкасан,
Бахт-саодат чўққисида шунқор ўлкасан,
Хушнуд ўсган илғорларга дилдор ўлкасан,
Тўй муборак зафар қучган Ўзбекистоним!

БАҲОР КЕЛСА

Баҳор айёми келса, олам гулистон ўлғай,
Чаманда ранг-баранг гул гунчаси хандон ўлғай.

Тонг чоғининг шўх ели гулшанаро сайр этса
Сочилган атри бўйи муждан инсон ўлғай.

Шодлик-ла барча эркин ҳаёт куйини куйлар
Қушлар бўлиб жўровоз булбуллар хушхон ўлғай.

Мақсад гули очилгай дилдаги барча орзу
Меҳнат севувчи элга бахтлар хирмон ўлғай.

Ишлаганлар шод бўлур, ишламаган пушаймон
Қўйини тўла баҳордан мўл ҳосил эҳсон ўлғай.

Ушбу фаслда кезсам, Хушнуд бўлиб чаманни
Сўлмай дилим баҳори садқан даврон ўлғай.

И Л М О Л

Илм ол, э йигит, қолмоқ уятдир,
Жаҳолат ҳар кимга бехосиятдир.
Киши рози эмас жаҳлига бешак,
Магар рози бўлур беақлу тентак.
Илм — нурдир, жаҳоннинг маталидир
Илм бирла киши эл афзалидир.
Шикоят қилмагил зеҳнингдан асло
Қабиҳ ишлар билан бўлсанг мубтало,
Дилнинг бирла тилигини пок тутгил,
Бу йўлингда ёмонликни унутгил.
Очилмиш илм ила боғи ҳуррият,
Садоқат бирла яшиар жумла ният,
Ақлни тарбият этган илмдир,
Мукаррам этгучи элга илмдир.

К Е К С А Л А Р

Кексаларнинг суҳбати фазлу карамнинг боғидир,
Ҳар мақоли ҳикмату нафъи юракнинг ёғидир.
Ҳурмат этмак, бу дуоғуӣ меҳрибонларни керак,
Қўпни кўрган бу забардастлар ҳаёт қаймоғидир.
Сочсалар дил баҳридан панду насиҳат дурларин,
Баҳрасиз қолган киши ҳар муддао тўмтоғидир.
Бу азиз соҳиб тамизлар ишлаган боғларни кўр,
Халқни мамнун айлаган боғлар алар қишлоғидир.
Илму фан нури билан кўнгулни равшан айлаган,
Ҳам ҳидоят машъалини ёққан шулар чақмоғидир.
Хизмат айланг, э ёронлар, хуш тавозелик билан
Бахтиёр бу кексалар элнинг суянган тоғидир.
Хушнудо бил ёшлигингда кексаларнинг қадрини,—
Ҳар керак бўлса ўзингга,— бахт қучоқ очмоғидир.

Ў Х Ш А Р

Очиқ юз гулшани жаннатга ўхшар.
Жамоли дилрабо зийнатга ўхшар.
Табассум бирла қилган ҳар мақоли
Асалдан ҳам ширин неъматга ўхшар.
Кўрунса ҳар гуруҳ, инсон ичинда
Нигоҳи эл аро шафқатга ўхшар.
Емондан бул йироқ ҳаргиз кўмулма
Нечунким, турмуши кулфатга ўхшар.
Тикилса ҳар кўзи боққан балодек,
Қаломи жон учун офатга ўхшар.
Киши Хушнуд бўлур ҳар яхшиликдан
Емонлик бедаво иллатга ўхшар.

РАНЖИТУР

Не ажаб ҳолдурки бу инсонни инсон ранжитур,
Ҳеч ажаб эрмас уқим, ҳайвонни ҳайвон ранжитур,
Ҳар киши ҳамроҳи ёри ақл ила имонидир,
Ақлидан озгучи ҳар имонни шайтон ранжитур.
Давлати тан мулки соғлиқ қадрини билгучи бўл,
Ногирон аҳлини бедард аҳли подон ранжитур.
Очилиб бахтинг гули қўнса қўлингга булбули,
Ҳаддин ошма кеккайиб охир пушаймон ранжитур.
Кирмасин нокас уйига қилмаса таклиф агар
Таъналар тоши билан бўлсанг-да меҳмон, ранжитур,
Дунёда кўркам ҳаёт одобни баҳридан келур,
Бад қилиқлар жумласидан бўлма, даврон ранжитур.
Хушнудо ҳар яхшиликни ёшлигингда ҳосил эт,
Бебизоат кимсан ҳар ерда нуқсон ранжитур.

Я Ш А Й Л И К

Жондан азиз қадрдон дилдорлар яшайлик,
Гул гунчадек очилган рухсорлар яшайлик.
Қўнгилга чин муҳаббат завқи билан етилган
Ўлкамга жон садоқат изҳорлар яшайлик.
Эркин меҳнат йўлида чўлларни бўстон айлаб
Қувноқ ҳаётнинг аҳли ҳамкорлар яшайлик.
Бахт камари белинда қудратли мард йигитлар
Қизу жувон ҳар ишда ҳамкорлар яшайлик.
Орзуси дилда доим юртимни обод этмак,
Эркин меҳнат-ла тун-кун бедорлар, яшайлик.
Э, ҳиммати баландлар ҳар ишни дўндирувчи
Аҳдида ҳамжиҳатлик девкорлар, яшайлик.
Ҳар ёғимиз чаманзор анвои кони неъмат,
Боғи Эрам хижолат, э ёрлар, яшайлик.
Хушнуд этар ҳамиша шуҳратли элга раҳмат
Ном чиқариб жаҳонда ҳушёрлар яшайлик.

ЎЗГАЧА

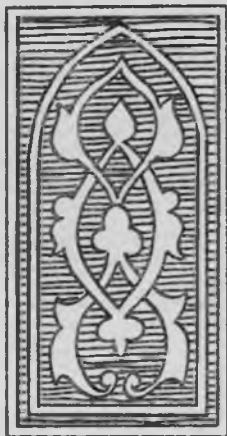
Келди баҳор, кезди сабо ўзгача,
Эсган ели дилга шифо ўзгача.
Қуёшимдан ёгди зиё ўзгача,
Тоза тиниқ очиқ ҳаво ўзгача.

Сабза билан ёзди баҳор сепини,
Меҳнат эли сурди чаман кайфини,
Яшнатди бу эркин ҳаёт васфини,
Қийди либос чўлу саҳро ўзгача.

Завққа тўлиб ишлар дала қизлари,
Шавқ ичида гул юзи қирмизлари,
Ҳаёт учун қутлуғ босган излари,
Мардлар қилур мардлик зебо ўзгача.

Хушнуд қилар тонгда туриб хуш нидо,
Меҳнатидир истироҳат бебаҳо,
Ханда қилур дилдаги ҳар муддао,
Бахт йўлида аҳду вафо ўзгача.

ҲУЗУРИЙ

Ҳузурий (Юсуфжон Акбаров) 1912 йилда Қўқон шаҳрида туғилган. У 1924—30 йилларда Қўқон шаҳрида Ҳамза Ҳакимзода ташкил этган болалар уйида тарбияланди. Адабиётга бўлган ҳавас ҳам шоирда шу пайтларда пайдо бўлди.

Ҳузурий ўз шеърларида давримизнинг долзарб масалаларини ифодалашга интилади. Пахта майдонларида жавлон ураётган кишиларимизни улуғлайди, мадҳ этади.

О Қ Ш О М

Булиб юлдузларингдан ўлкамизда пурзиё оқшом.
Фусунгар ойдин нчра этди бизни маҳлиё оқшом

Хусусан бу азим Тошкентни кафтада бериб оро.
Жаҳонга кўзгудек алвон этар оҳанрабо оқшом.

Қўйиб кошена тоқига ўроқу болгадан юлдуз,
Чилангар бирла деҳқонини қутлар. мулдао оқшом.

Билим, бирла ҳунарда ҳар киши кашф этса зеболик,
Бутун халқига кўргузгай ўшал он то сабо оқшом.

Қўшиб сайёраларни бу шаҳар юлдузлари бирла.
Тамоми хонадонга еткизур меҳри гиё оқшом.

Бу оқшом васфида илҳом ила куйлай Ҳузуримни,
Ғазалхонлик муаммосига ҳам топди даво оқшом.

ГАПИРСИН

Дил муждасини ҳар киши мардона гапирсин,
Монанди гуҳар донаю, дурдона гапирсин.

Тил шаҳди ила сўзни ширин этса ҳамиша,
Онгим ила, жон деб эштай, жонона гапирсин.

Жуш урса вафо чашмасида меҳр мусаффо,
Гул-гул очилиб, ҳур бўлиб ҳамхона гапирсин.

Кенгашида ақл, илму ҳунар равнақин ўйлаб,
Халқига нафи текгучи бир ақлона гапирсин.

Ҳар кимса шифо бобида сўз очса, ҳарифи;
Қўнглига бўлиб, икки оғиз дардона гапирсин.

Сўз гулшанидан жонга Ҳузур бахш этмиш-чун
Шеъримнинг ўзи ёра адибона гапирсин.

А Я Т А Д И

**Мендаги туйғуни ҳар тонг чоғи булбул айтади,
Мақсадимга етганимни боғдаги гул айтади.**

**Орзуйимнинг на ҳад юксакка интилмоғини,
Толеим қутловчи ҳар сайёра буткул айтади.**

**Ешлигимда теккан ушбу шўх юрак ўйноғини
«Бу муҳаббат дардидир» деб, кун аро дил айтади.**

**Ернинг кокилларин шайдоси бўлганим кўриб,
«Нега соч бўлолмадим?» деб тоғда сунбул айтади.**

**Гулзоримдан таралган мушк ҳидини сезиб,
Рашк ила селпинганини қирда жанбил айтади.**

**Дейдиларки: эй Ҳузурий, шеър мазмуни надир?
Бу ғазалнинг сирини ҳар мулку манзил айтади.**

С Е К И Н Г И Н А

Қарасанг-чи, созима бир йўли, жоно, секингина,
Юзгинангга кўзларим боқса-чи, раъно, секингина.

Қоматингни кўрибоқ, барча наботат асир,
Лол этибсан кўриниб, шунчаки, барно, секингина.

Қора сочинг торига боғла бу дил риштасини,
Севгимизнинг чархидан тушмасин асло, секингина.

Ҳар нарсада насими мушкинг эсар димоғима,
Қўрқаманки, маст этиб қўймасин, аммо секингина.

Ҳур висолинг шуъласи этса-чи равшан маконими,
Бир нигоҳинг нуридан, кўзлари шаҳло, секингина.

Бу муаммони ечар меҳрими эсга олишинг,
Мақсадимиз уйи ҳам бўлғуси барпо, секингина.

Шошилиб, гўр ҳавасда, Ҳузурий, қўйма қадам,
Ер садоқатни билиб, бўлғуси ҳамроҳ секингина.

ЎРГАТМАГИЛ

Эй гўзал, ноз-ишвани ҳеч ёрга ўргатмагил,
Ўзиннангдин ўзга бир маккорга ўргатмагил.

Сўзласанг лаълинг кўриб, гунча лабини нақш этар,
Бундан ортиқ шевани гулёрга ўргатмагил.

Кўзларингга соқчидур, кўксимга тиг ургучилар,
Ханжарнинг расмини хунҳорга ўргатмагил.

Икки қошингдир камон, киприқдан ўқ отганмисан,
Отиб ўлдирмакни ҳеч жаррога ўргатмагил.

Олмага шабнам тушиб, ўйнайди гўё қувлашиб,
Бунча шўхликларни ҳам айёрга ўргатмагил.

Қоматинг ҳар гал Ҳузурий кўрса куйлар, васфида,
Эҳтиёт эт, меҳрими ағёрга ўргатмагил.

Қ А Л А М

Меҳнат-ла бино бўлди, ўзи айтмайди қалам.
Меҳнат ҳақида ёзмоқдан ўзи қайтмайди қалам.

«Мен битмак учун келдим ўзим, дунёга»— дейди,
Битмакдир ишим — деб, сира ётмайди қалам.

Мен ҳам оламан ўнг қўлима уни авайлаб,
Афсона ёзай дейману ҳеч битмайди қалам.

Таҳсин, нима сир борлигини билмадим олдин,
(Қил қисқаму, ё хат йўлига етмайди қалам.)

Дейман: қаро кўз, қийнама мени ҳам ўзингни,
Дейдики: сира эгри юриб кетмайди қалам.

Дейман: мен учун бир-икки муқом айла, қаро қош,
Дейди: ҳунарин паст нарҳда сотмайди қалам.

Дедимки: элим ҳақида шеър ёз десам-чи?
Дедики: Ҳузур ишидан инкор этмайди қалам.

СИЕҲДОНИМ

Дилимни меҳрига банд этди дилоро сиёҳдоним,
Менинг ишқимни элга этди ошкоро сиёҳдоним.

Ҳамиша чап қўлим кифтида, ўнг қўл тори зулфида,
Қўзимга кўзгу монанд бу кўзи шаҳло сиёҳдоним.

Сочин ҳар толасини ҳарир узра ёйиб кўрсам,
Бу сумбул ҳидин оламга берур зебо сиёҳдоним.

Менинг меҳрим ошиб юзига тўйгунча боқай десам,
Чароғдек кўзларим элтар юзи раъно сиёҳдоним.

Дедим: дилбар менга бир қатра шаҳдингдан
томизсанг-чи,
Деди: бир қатраси Жайхун каби дарё — сиёҳдоним.

Дедим: бир кипригим учиди олсам-чи гулобингдам
Деди: жилд-жилд китобат бўлғуси барпо —
сиёҳдоним.

Ўзи доно, дили дарё ҳузуримга шерик доим,
Ҳаёт қўйнида ҳамсуҳбату ошно сиёҳдоним.

Ю РА Г И М

Кулганимда шавқи ортиб берди садо юрагим,
Бахти берди ватаним деб қилди нидо юрагим.

Бир ҳарорат бирла габъим, жўш уриб тошди кўринг
Қондан учқунлар учиргач, ёқди зиё юрагим.

Сувга отдилар ҳамниша ўтни қувлаб «ўйнашув»,
Қонга томчи-томчи терни қилди фидо юрагим.

Қайнаган қон лоларанг нақш отди юзида тарам,
Жисмим узра оташин руҳ этди жило юрагим.

Гулшаним гирдида қушлар айланур парвонавор,
Гул тутиб булбулга солди меҳригиё юрагим.

Ҳур ҳаётимни кўриб қалбим аро жон ўйнади,
Базм аро оромижон деб қилди наво юрагим.

Ишқ дардига чидаб, базмин тамошо айладим,
Эй, Ҳузурий, соғ бўл!— деб берди садо юрагим.

ЖОН ҲАМ, ЖОНОНА ҲАМ

Дилрабо, сенга тасаддуқ жон ҳам, жонона ҳам,
Хизматинг қилмоққа арзир хона ҳам, ҳамхона ҳам.

Мендан ўзга ҳеч киши ишқингга тоқат айламас,
Кулганингда шўъла сочган нур ҳам, нурхона ҳам.

Кашф этган гулларингни ҳиди оламга татир,
Косасида мавж ургай дур ҳам, дурдона ҳам.

Сенда бу хислатни кўрган меҳнатинг қадрин билур,
Таҳсин айтган ҳимматингга ақл ҳам, ақлона ҳам.

Гар Ҳузурий таъриф этса оразингни бирма-бир,
Файзидан ҳушёр ўлурлар маст ҳам, мастона ҳам.

СЕН БОР УЧУН

Эй, Ватан, кўкка етпшди бу бошим сен бор учун,
Ҳамма бошлар ҳам қучоғинг ичра беозор учун.

Кўзларим оқсин агар гулгун жамолинг кўрмаса,
Барча кўз ҳамки, юзинг оламда пуранвор учун.

Бу қулоқ кар бўлса яхши, таълимнингни уқмаса
Ҳар қулоқ ҳам, сўзларинг бахтимга хушгуфтор учун.

Юзларим куйсин, насимнинг баҳрасини сезмаса,
Бор инсонлар юзиким, ҳар қадам гулзор учун.

Лол бўлсин тилгинам номингни қувнаб айтмаса,
Ҳам тамом тилларки, исминг лафзи ифтихор учун.

Қўлларим шол бўлса беҳроқ шуҳратингни битмаса,
Барча қўллар шон-шарафли хизматингда бор учун.

Йўқ эрур ҳеч бир асов узвим таним дунёсида,
Минг ҳузур топди дилим ҳар ёзганим ашъор учун.

ЛОЛА

Эл байрамига етмак учун улгурди лола,
Қиру дала пайида қаҳ-қаҳа урди лола,

Шабада шўх-шўх эсар, лола руҳини билгай,
Май тонг насими келгач, юзин ўптирди лола,

Ўпганда ҳам ҳар икки лабни ўнди барала,
Кулиб, барча чечакни бирдан кўлдирди лола.

Май байрамида лола гилам солиб поёндоз,
Гулгун қадаҳда қирмиз майин тўлдирди лола.

Насим ўпган лабидан мен ҳам ўпай деб эрдим,
Ноз-ишва бирлан лабни мендан ўгирди лола.

Бахт байрамида ўйнаб-кулиш қондасини,
Ҳузурийга ўргатди, роса дўндирди лола.

О Л М А

Ҳай-ҳай на етилмиш чеҳрангдан ол, олма,
Дилимга завқ тўлмиш, тасвирласам уёлма.

Тонг шуъласидан олдинг, оё юзингни шаффоф,
Ой нақши тушмиш анга, десам ҳайратда қолма.

Йилт-йилт этар кўзимга яногинг узра томчи,
Олганми бўса шабнам, десам сукутга солма.

Е севгиликни ўйлаб, йиглабму ёш оқди?
Мендан сўргил бу сирни, ўзингча ўйга толма.

Сабр эт қолур чарақлаб, машъал каби нигорим,
Қўксига бош қўярсан, Ҳузур қилурсан, олма.

ҚИМИЗДАН ҚУЙ

Кел эй чўпон, бугун яйловда бир сийлаб қимиздан қуй,
Мени меҳмон этиб, бир косага лаб-лаб қимиздан қуй.

Заранг коса лабидан журъа тортиб менга ҳам ичкиз,
Уша зарҳал чизиқни бўса этсин лаб, қимиздан қуй.

Лабингга ташнадир соғарки, тезроқ бўса этсам деб,
Сен ҳам гулгуи лабидан бўсалар айлаб, қимиздан қуй.

Чиройинг зийнати-чун бутакўз — гулдан этиб чамбар,
Шу қундуз қошларингга соябон бойлаб қимиздан қуй.

Само сатҳида юлдуз чақнагандай кўзима яйлов,
Фазокор ўрнида кашф этганинг сўзлаб қимиздан қуй.

Бу даврон лаззатидан баҳра олгайман, куйинг тинглаб,
Шарафли меҳнатинг илҳомидан куйлаб қимиздан қуй.

Бу яйлов завқи, касбинг шавқи, бахтинг лаззати беҳад,
Ҳузурингни давом эттирмакниг кўзлаб қимиздан қуй.

А Н О Р

Мевалар ичинда ҳусни қизларга ўхшайди анор,
Лўппи-лўппи юзлари қирмизга ўхшайди анор.

Тўп-тўп дугоналардек додалар мажлисида,
Боғ васфин куйлаган ҳофизга ўхшайди анор.

Боғбон қизлар келиб терди етилгач, мевани,
Дедим:— эй қизлар, жамоли сизга ўхшайди анор.

Ҳаммангиз монанд экансиз ҳусн бобида,— дедим,
Сиз-ку машъалсиз, ёруғ юлдузга ўхшайди анор.

Қиз менга ҳурмат ила бир жуфт анор тақдим этиб,
Деди:— Худди дур тўла денгизга ўхшайди анор.

Бу муҳаббат боғида ижод этилган эл учун,
Хўп ҳузур, лаззатда ҳам тенгсизга ўхшайди анор.

МЕНДАҢУ СЕНДАН

Ерим, сендан гүзаллигу, менаң севинмоқ,
Сендан севинчимга севги қушиб севилмоқ.
Менаң меҳр булогню, сендан симирмоқ,
Менинг меҳрим иши кўнглинг ичра бекнимоқ.

Ҳамал бўлиб қалбим қишин баҳор этибсан,
Машғал бўлиб кўнглимни беғубор этибсан.
Асал каби ширин сўзинг изҳор этибсан,
Менаң мафтунлигу, сендаң кулиб кўринмоқ.

Ширин орзуларим сенинг касбу камолинг,
Умрим баҳоридек яшнаб турсин жамолинг,
Кўзим нурини нурзиё этсин висолинг,
Менаң тилак изҳор этиш, сендан безанмоқ.

Қуёш нурин қўлгинамда қуйиб бошингдан,
Ой расмни олиб сенинг қалам қошингдан,
Ҳар навқирон учун улуш бериб ёшингдан,
Менаң ҳузур ила куйлаш, сендаң эшитмоқ.

НОДИРА ФАЗАЛИГА

(*Мухаммас*)

Ҳар тинглаганда ширин мақолинг,
Жилва берур қади нав ниҳолинг,
Гўзаллар нчра йўқдир мисолинг,
Эй сарвиравон, надур хаёлинг,
Жон ўртади ваъдан висолинг.

Меҳринг жаҳонида сайр этарман,
Орзу чаманида сайр этарман,
Мастона ўрнимни дайр этарман,
Пайваста дуои хайр этарман,
Мақсудим эрур сенинг камолинг.

Эй сарви озод, хўн рақс этарсан,
Кўкда ҳилолингни пақш этарсан,
Офтоб юзида ҳам акс этарсан,
Ул ой юзингга ҳам баҳс этарсан,
Егмиш магар, эй қуёш заволлинг.

Менга гўзаллар йўлуқса аксар,
Дерлар: Нигоринг севмайди, қайсар,

Жоним висолинг йўлида сар-сар,
Зухд аҳлига салсабилу кавсар,
Басдур менга рашхам зилолинг.

Улкан Ватаним одамизоди,
Мунтазир эрдилар умрболди,
Келур экан деб айларди шоди,
Ҷиқмасдини ҳануз хату саводи,
Мусҳафта муборак эрди фоллинг.

Хусни жамолинг ҳаддида тўлди,
Машъал руҳингга нарвона бўлди,
Барча рақиблар шамъингда сўлди,
Ушшоқларинг гамингда ўлди,
Йўқдур сенинг зарраи малолинг.

Тонг нури монавд, чароғ ичинда,
Меҳринг жиловор япроқ ичинда,
Тасвир этилмиш авроқ ичинда,
Эй хаста кўнгил, фироқ ичинда,
Дам ургали қолмади мажолинг.

Ёринг йўлида интиқ турурсан,
Билдимки, чиндан ошиқ эурсан,
Хаста Ҳузурий, не зиқ юурсан,
Эй Нодира, лофи ишқ уурсан,
Машҳури халойиқ ўлди ҳоллинг.

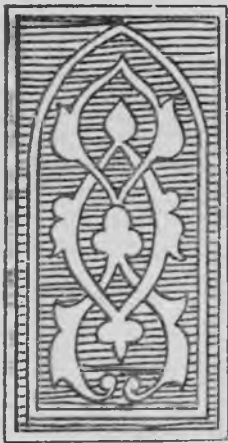
ҲАШАМ ҚИЛМА

Севар ёрим, келурда мен томонга кўп ҳашам қилма,
Гўзалдирсан ўзинг, боз устига-хўб муҳташам қилма,
Зориққан кўнглимни мундин ортиқроқ ғаш ҳам қилма,
Латофат бирла ахлоқингга зийнатни зам ҳам қилма,
Етар ҳаддига нозу ишва ортдирма, кам ҳам қилма.

Умидим — иккимиз ҳам ҳур ҳаёт ичра жадал юрсак,
Шарафли иш учун ёшлар қаторида дадил турсак,
Буюк бахту саодат лаззатини ҳам баҳам кўрсак,
Латофат бирла ахлоқингга зийнатни зам ҳам қилма,
Етар ҳаддига нозу ишва орттирма, кам ҳам қилма.

Борурман деб ёзарсан ваъда бирла мактубинг ҳар гал,
Келур бўлсанг учиб кел, булбулим, бўстоним дангал,
Ҳузур давронида меҳнат-ла биз ҳам бўлгумиз машғал,
Латофат бирла ахлоқингга зийнатни зам ҳам қилма,
Етар ҳаддига нозу ишва, ортирма кам ҳам қилма.

САЙФИЙ

Сайфий (Абдулваҳоб Отажонов 1898—1955 йилларда яшаган). Андижон яқинидаги Бўтақора қишлоғида Ёртаҳол деҳқон оиласида туғилди. Шoirнинг ижоди 20-йиллардан бошланган. У 1922—23 йилларда Қўқон адабий муҳитига келиб қўшилади. Маҳжурий, Ҳабибий каби шoirлар билан танишади, ҳамсуҳбат бўлади. Шундан бўлса керак, Сайфий ижодида Қўқон адабий муҳитининг, айниқса, Фурқатнинг таъсири сезилиб туради.

Ғазал, мухаммас ва рубоийлардан ташқари, Сайфий «Фурқат» номли дoston ҳам ёзган. Шoirнинг ғазаллари ва ушбу дostonи кирган «Кўнгиш тароналари» номли тўплами 1956 йилда нашр этилган.

САОДАТ ЮЛДУЗИ

Саодат юлдузидурким юзи, ҳуси авжи маҳтоби
Не маҳтоби, сабоҳат базмининг меҳри жаҳонтоби.

Узори зулфи мушкиндан намудор ўлди, гўёким
Гули насринга солмиш сояи сунбулни қуллоби.

Дегил юз узра қошин офтебу оӣ уза маддир
Ва ё ойнага чекмиш эрур тасвири меҳроби.

Оқизди фурқати тўфонида жисмимни андоқким,
Қўзим ёши бўлиб баҳри бало мавжининг гирдоби.

Лаби ёқутидан бўлгач хижил ёқутда қондир қат
Зумуррад кон аро беркинди, кўргач хатти сероби.

Лабини гупчаю жоду кўзини наргис демам, чунким
Қани нутқу такаллум унда, онинг ноз ила хоби.

Юзида дона-дона хол ила зулфи каманд, оё,
Қўнгулнинг қушларин сайд эткали бир турфа асбоби.

Нигоринг айласа ташриф агар кўз уйига, Сайфий,
Берурлар сенга унвон аҳли диллар васл арбоби.

Б У Л А К Ч А

Улкам гўзалу ер ила осмони бўлакча.
Озод элининг давр ила даврони бўлакча.

Саф-саф бўлишиб қўлда китоб, дафтари, ёшлар
Онгли қиз, ўғил илм ила урфони бўлакча.

Фасли тугамас боғимни, асло гули сўлмас
Келмайди хазон фасли, гулистони бўлакча.

Тенгдир маданиятда ҳамма шаҳр ила қишлоқ
Савлатли бино, ҳовли-ю шипони бўлакча.

Йўқ энди омоч, келди трактор — ўт омочлар
Қудратда совет колхозу деҳқонни бўлакча.

Қашшоқ чоракор бўлди бадавлат бели бардам
Эккан экинни, куздаги хирмони бўлакча.

Оқ олтин ила топди шараф. пахтага моҳир.
Кўзларини қамаштиргучи майдони бўлакча.

Бойдан пул олиб кузгача, пулсиз эди деҳқон
Колхозчи сотиб пахтани ҳамёни бўлакча.

Келмайди қовун бошига отлиқ хўжайинлар,
Эндиги қовун сайли-ю, меҳмони бўлакча.

Нон — орзув эмас эди, билим, фан, тўю кулги,
Тўқликда киши кўнглида армони бўлакча.

Сайфий, сенинг даврингда қаронги кеча йўқдир.
Кўнглинг ёритар давр чароғони бўлакча.

ГУЛАНДОМ

Мендан нетай оқ юзли Гуландомим узоқмиш,
Севги ўтини ташна ўлан жонима ёқмиш.

Токай соғинур аксини кўз ўнгида сақлаб
Тун-кун соғиниб йўлга наргис каби боқмиш.

Зулфига бориб қолди сариғ юз била кўнглим,
Дерсан, қулоғи устига раъно гули тоқмиш.

Ширин лабидан сўрди лабим ногаҳ уёнди
Оғзим шакар ўлмишдур асал комима оқмиш.

Хом нуқрадек оппоқ билаги кўксинда гуё,
Бир нурдан алифдурки, анор узра буроқмиш.

Ҳидлар таратиб зулф тараб кирса чаманга
Райҳон қорайиб, сунбули бечора тутоқмиш.

Билмасму юрак, талпинибон термулишимни
Сайфидан ул оқ юзли Гуландомим узоқмиш.

КАМЛАНМАСИН

Ишқ элидан ёр лутфи бир замон камланмасин,
Кунжи ҳижрон ичра жисми зори пургамланмасин.

Борсанг эй кўнгул униг кўйига, кўп ёш тўкмаким,
Ёрнинг девори ёшинг селидан намланмасин.

Зебланмишдир жамоли гулшанинг, эй богбон
Энди раънолар таассуф бирла шабнамланмасин.

Боқма, эй ноз офарин, саҳрога махмуруна, бас,
Кўзларинг рашкидан оҳу чин сари рамланмасин.

Ўчма эй боди сабо, дилдор зулфи ҳалқасин
Мушки тотор, уд бозор ичра мулзамланмасин.

Бу ғамим сез, соқиб, базм оқшоми сунгил қадаҳ,
Жоми ишқинг замҳарири субҳдан самланмасин.

Гар таманно айлагайсан, Сайфиё, айёми васл,
Нолаи жонсўз ҳар тун то саҳар фамланмасин.

Кўзларим ҳайронлиги аввалгидан ортиндиму,
Ҳуснига боқсам кўролмас, партавидан тиндиму.

Жилвасидан титради жон бирла кўнглим, билмадим
Рақс этарда, ноз ила силтиндиму селпиндиму,

Зулфу холин соғиниб кўнглим қошига интилу
Бир заиф қушким тузоққа дон учун талпиндиму,

Борбон сарви учун йиғлайди мавзун ун чекиб
Сарв нозим рашкидан, қайрилдиму ё синдиму.

Лаъли нобидан бўлиб шарманда боғ ичра кириб
Гунчалар қайриб этоғин бошига беркиндиму.

Қирмизи юзларга тушмишму ўрилгон сочларн
Афъиларму чирмошиб гул хирманига индиму.

Нозанин ёрнинг йўқудан турди ўхшар, Сайфиё,
Тўлди олам атр ила терлаб магар елпиндиму.

А Я Л А Н Г

Эя, шўху қаро кўзлар, ошиққа вафо айланг
Қийғоч қоши қундузлар, лутф ила имо айланг.

Бу ҳусну латофатлар нозик қадду қоматлар
Ҳеч етмасун офатлар, сиз раҳми гадо айланг.

Севги нишидур қийноқ, ёр васли қилур муштоқ
Эй дилбари юзи оқ, дардимга даво айланг.

Сиз гозан эҳсондин, юзларни қилинг тазйин
Аҳд ила вафо рангин, қўлларга хино айланг.

Ноз бирла қилиб рафтор, гулшанда очинг рухсор,
Сарви чаман ўлсун хор, гулларни адо айланг.

Эй ташна кўнгул ҳам жон, энди бўлингиз хандоқ,
Жонон бўладур меҳмон, бир кайфу сафо айланг,

Сайфини қилинг хуррам қайғуга бериб барҳам
Севги майидан сиз ҳам соғарни тўло айланг,

* *
*

Шамъи жамолинг, эй парц, партави жона ўт солур,
Жоняма, ёлғиз ул дема, жону жаҳона ўт солур.

Мавжи табассуминг эрур, манбаи гавҳари хушоб
Лаъли лабинг такаллуми, дурж ила қона ўт солур.

Сарв қаддинг назокати наشري қиёмат айлаюр
Жилва чоғи хиромидан кабки жинона ўт солур.

Айлаюр эрсам арзи-ғам ҳажри шабинда дуди дил
Сабо ели самум этар боди хазона ўт солур.

Юзни арақ фишон кўриб, гул уза шабнами каби
Рашк аё кумуш бадан лоларухона ўт солур.

Ламъан оразинг солур лолаларнинг нчина доғ
Холи сиёҳи нофан мушкфишона ўт солур.

Даҳр аноси туғмамниш сен каби ҳурваш гузал
Оташи шавқи гул юзинг пиру жавона ўт солур.

Ноз била юз қизортириб майкада сори солса йўл
Сайфий қули куяр ҳамон, пири мувона ўт солур.

ҚИЛМА СИТАМ

Ноз билан эй сангдил мен хастага қилма ситам,
Пингламоқдин қолмади бу чашми хунборимда нам.

Зарра ром эрмас кўзинг жаллоди мен бечорага,
Жон бағишлар ҳам лабинг ёди аё зебо санам.

Юсуфи мисри десам тоғи йўқ сени эй маҳвашим,
Чунки сендек хўбрўйи ушбу Туркистонда кам.

Рамэ ила наргиз кўзинг ағёр кўнглин овлади
Шул сабаб дил таҳ-батаҳ қону бу жонимда алам.

Жавр расмин тарк қилким хўблар султониса,
Подшолар расм қилгай бенаволарга карам.

Айлади таннозлик гулшанда шамшод ила сарв,
Қадди мавзунингги кўргач бош эгибон чекди рам.

Назм шўхига кийгизди тож бу Абдулваҳоб
Ким дури исмингла қилди шўх абётин ҳашам.

ДИЛБАРИ — БАРНОЧАСЕН

Әй пари пайкар ажойиб дилбари барночасен,
Гулбадан, ширин сухансан, кўэлари шахлочасен.
Нозанинсен, нозлик таннози бепарвочасен,
Бу чаманзори назокатда гули раъночасен,
Олами ҳусн ичра Ширин, Лайлисен, Зухрочасен.

Хол эмас, боқсам кўзим нури юзингга ўрнамиш,
Сурма эрмас, дуди оҳимдан кўзингга ўрнамиш.
Дунёда барча ширинликлар сўзингга ўрнамиш,
Мунча ҳусн уэра исиглик юлдузингга ўрнамиш,
Шул сабабдин қизлар ичра яккасен, танҳочасен.

Оқ юзинг кўрмоққа ёрим, борди бепарво кўнгул
Бош оёғила илинди зулфингга шайдо кўнгул.
Қийналур жон бундаким, сенда қолиб танҳо кўнгул,
Лутф қилган тоза ишқим ҳурмати, жоно, кўнгул
Суйганим, бўлунг қачон Сайфийга базм ороча сен.

ЗЕБО НИҲОЛИМДИР МЕНИНГ

Хусе гулзорида бир зебо ниҳолимдир менинг,
Юэлари гулбарги гар, шприн мақолимдир менинг.

Нофан Чинни Хўтан даштида сарсон айлаган
Хатти анбарфом ила кўзи гиёолимдир менинг.

Йиглай-йиглай, куйининг тошини қилдим лолагун,
Лаблари ҳажрида оққан ашки олимдир менинг.

Хуш келур, эй нозаниним гар қилурсан жаврлар,
Поймол эткум, нисоринг қадди долимдир менинг.

Айлама меҳроб васфин зоҳидо, ишқ аҳлига
Тоқу меҳробу дуо — қоши ҳилолимдир менинг.

Симбар нозик эдою шўх чашму ғунча лаб
Йўқ мисоли кенг жаҳонда, бемисолимдир менинг.

Нола бирла Сайфийнинг найдек қуруқ жисми кўриб
Демас ул моҳ — ташнаи лаъли зулолимдир менинг.

ШОЯДКИ РАҲМ ҚИЛГАЙ

Рассом чекиб мунаққош тасвири, қора қошим,
Бошимга солди савдо. кўздан оқизди ёшим.

Лутф ила қилса ул гул, дийдамни хоки роҳи
Айлай тасаддуқ онинг қаддига ғамли бошим.

Ул ҳур насабнинг ёди андоғ фиғона солди
Тун қилди элни бедор фарёди дилхирошим.

Тиндирди кўзларимни, боқмоқ анга маҳолким,
Олса булутни юздан ул севгили қуёшим.

Назмнингни қил ҳавола ёринга, ҳаста Сайфий
Шоядки раҳм қилгай ҳолимга бағри тошим.

Қ О М А Т

Маҳим, сендек жаҳона келдиму хушхў латофатлиғ
Кўзинг жодуси ушшоқ аҳлина бир турфа офатлиғ.

Ҳудуди ҳусна ҳокимсен мусаххар хўблар хайли
Қадам қўй маснади ноза бўлиб шоҳи адолатлиғ.

Қарам қил бир замони айлагил кўз ичра мардумлик,
Юзингни нуридан дийдамга нозилдур басоратлиғ.

Ризоман қошларинг шамшири ўлтурса мени, жоно,
Нечундурким етар жонимга лаълингдан саломатлиғ.

Юзингнинг ойини кўрди, фалакнинг боши айланди,
Кўзидан анжуми ашкин тўкиб бўлди надоматлиғ.

Муҳаббат силкига банд айлабон васфинг дурин Сайфий,
Деди «кулбамга кел бир-бир босиб эй, сарв қоматлиғ».

АНИСИЙ

Анисий (Абдулаҳис Азизов 1900–1970 йилларда яшаган) Андижон областидаги Хайробод қишлоғида, деҳқон оиласида дунёга келди. 1927 йилда мадрасани тамомлаб чиқди. Ҳазалхон ижодининг бошланиши ҳам шу йилларга тўғри келади.

Навоий юбилей комитетининг чақирувиغا биноян, Анисий 1938 йилда Тошкентга келди. У бу ерда Навоий асарларининг рўйхати ва таҳлили билан шугулланди. 1959 йилдан то умрининг охиригача А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтида ишлади.

Анисий классик адабиётимизнинг билимдони эди. У Фузулий, Муҳаййир, Мунис девонларини нашрга тайёрлашда жонбозлик кўрсатди. Нодирабегимнинг форсча девонини ўзбекчага насрий таржима қилди.

Анисийнинг кўпгина ғазаллари эълон қилинган.

МАҲЛИҚО ЭРМИШ

Кел эй кўнгил гўзалим шўху маҳлиқо эрмиш,
Кулиб боқувчи ширин сўзли дилрабо эрмиш.

Қоши қилч, кўзи қотил, миждалари ханжар,
Бари бу жонга тикилган қаро бало эрмиш.

Унинг бошидин оёқ ҳамма узвига боқсам
Кўнгил қушига бари дому ибтило эрмиш.

Фироку ҳажр хаёлини қилма ким эмди,
Вафою меҳри ани кўнглига даво эрмиш.

Шнор айла садоқатни, беҳавас бўлма,
Бу йўлда нафсу ҳаво ишлари хато эрмиш.

Хумойи бахт менга рому толеим масуд,
Нечунки севгилигим усру бевафо эрмиш.

Агар берай десанг эй кўркка бой закату ҳусн,
Анисий даргоҳинга камтарин гадо эрмиш.

ЛОЛАЛАР

Лола рухсориндин ўлди доғ кўкси лолалар,
Мен каби шайдоси йўқдир гарчи кўпдир волалар.

Шунча қилсам эҳтиёт охир асир этди мени,
Зулф доми ой юзи даврида тузгач холалар.

Яхши ким бошига турмакларб сочини ёзмагай,
Минг кўнгилни банд этар йўқ эрса ҳар бир толалар.

Лолахоним лаъли ёқути била дур тишларин,
Еди бирла қон ютиб кўздин тўкарман жолалар.

Лола баргидур тўкилган дема гурбат доштида,
Дарди ҳижрони эзиб оққан жигар парколалар.

Телбалардек зулфининг занжири бирла боғланиб,
Юганимда кўча-кўйда тош отарлар болалар.

Лола рухсорим қулогига етургил эй сабо,
Тун саҳарларда Анисий чеккан оҳу ноалалар.

ТУШИБДУР

Ишқ ўти баногоҳ бу ғариб боша тушибдур,
Бечора кўнғил чораси бардоша тушибдур.

Бир ерга икки қошу кўзи тўпланишибдур,
Гўёки менинг қатлима кенгоша тушибдур.

Кўркамлигининг ганжи уза қора йилондур
Ҳар қайси қаро зулфини чирмоша тушибдур.

Бошидин оёғигача ҳар узунга боқсам
Ҳусн ичра бари бир-бириндин оша тушибдур.

Ишқ ичра саботимни кўриб билди рақибим
Ошиқлар эли бирла чу пархоша тушибдур.

Ағёр ширин суҳбат аро кирмоғи ногаҳ
Ўхшар анга ким пашша ширин оша тушибдур.

Душман боши бир зарба била янчилиб андоқ
Тош парча тегирмонда, ики тоша тушибдур.

Бўлгул ватанинг ишқида бу элни Анисий,
Қим меҳри Ватан барча ватандоша тушибдур.

Х У Ш Ҳ О Л

Бу гулшан ичра ким келса, юрар доим бўлиб хушҳол,
Учиб булбул каби гул шоҳидан гул узра фориғ бол.

Ҳама озодаю, покизаю, қувнақу, хушчақчақ
Мусаффо, тоза юзлар фарқ этилмас бунда ёшу чол.

Кийимлар хилма-хил алвон, нпак, шоҳию атласдур,
Кўча-кўйларда боқсанг ҳеч киши эғнида йўқдир тоғ.

Ҳама ширин суҳан хушлаҳжау, хушҳону, хушовоз,
Фасоҳат бирла сўзлар сўзласа тўтнин айлар лол.

Хиромон кўчаларда сарвиқад гулчеҳра жононлар,
Кўзу қошлар қарою оқ бадан, нозик яноқлар ол.

Муҳаббат бирла йўлдошлик, садоқат бирла
қардошлик,
Сурар бу ўлкада даврон ҳама хурсанду парвуғпол.

Анисий бўлди даврон мадҳида ширинзабон андоғ,
Тонг эрмасдур тўкилса сарҳфа узра ҳомасидан бол.

ПАХТА

Ҳуснила оламда энг гулчеҳра раъно пахтадур,
Оқ юзига айлаган халқимни шайдо пахтадур.

Пахтадур инсоният дунёсига ҳусну жамол,
Элга зебу-зийнату оламга оро пахтадур.

Пахтадан бўлди элимга иззату, шону шараф,
Бахту давлатга сабаб машҳури дунё пахтадур.

Кўрсатинг меҳнатда Фарҳод ила Мажнундек сабот,
Бизга оқ юзли гўзал Ширину Лайло пахтадур.

Сайра булбулдек Анисий пахта илҳоми била
Чунки халқим олдида олий таманно пахтадур.

ГУЗАЛ ҚИЗ

Эй гузал қиз турфа жонон бўлибсан,
Очиқ чеҳра гулдек хандон бўлибсан.

Гузалликда ҳеч ким сенга тенг эмас
Якка ягонан даврон бўлибсан.

Мусалламдур сенга ҳусну малоҳат
Сабоҳатда ҳам бир жаҳон бўлибсан.

Қўзинг жаллод эрур киприкларинг ўқ
Отмоқ учун қоши камон бўлибсан.

Неча йиллар меҳнат тортиб ўқибсан
Соҳибан илму унвон бўлибсан.

Лекин ахлоқ китобидан дарс олмай
Бу тўғрида ажаб нодон бўлибсан.

Дайди кўнгил орқасидан югуриб,
Таъна ўқларига нишон бўлибсан.

Танбеҳ учун сенга ёзди Анисий,
Чунки унга хотир нишон бўлибсан.

ЮГУР ТЕЗРОҚ

Эй насимий саҳар югур тезроқ,
Дўст кўйин гириллаб айла сўроқ.

Бошидан уйрилиб навозиш қил
Сўнгра пайгамими гузориш қил.

Яъни айт ушбу тонг гулистонда
Бир гул аввал очилди бўстонда.

Қип-қизил ранги фазий анга ном,
Оразингни мисолидур батамом.

Тозаликда юзинг нишонасидир,
Атир бу чун сочингни шонасидир.

Сайри гул ваъдасига айла вафо
Келди фурсат қадам етур босафо.

Сайри гул дилкушо эмас бедўст,
Бўл Анисим чаманда, кел эй, дўст.

М У Р А Б Б А Ъ

Келди шодлик жононаси кошонамга,
Айшу тараб майи тўлди паймонамга.
Қуйлай энди тароналар жононамга,
Қулоқ солсин дунё халқи таронамга.

Жонон келиб базмимизга маҳрам бўлди,
Вафо расмин тутиб бизга ҳамдам бўлди.
Аввал баҳор каби кўнглим ҳуррам бўлди
Бахту иқбол қуши қўнди кошонамга.

Ташрифидан тира кулфат бўлди равшан,
Висолидан дилим гўё рашки чаман.
Завқу сафоларга тўлди саҳни гулшан,
Жоним фидо бўлсин ўшал фарзонамга.

Кел эй соқий, лобарона бизга май тут,
Хаёл қилмай давра жомин тез-тез урут.
Эски жавру жафоларни эмди унут,
Ҳар кун келсам келма дема майхонамга.

Замонамда бир заррача йўқдур нифоқ
Кина кудуратдан диллар мусаффо, оқ.
Бир тан бир жондурлар ҳамма билиттифоқ,
Эй, Анисий кўз тегмасун замонамга.

УЛФАТ

Улфат (Имодиддин Қосим ўғли) 1906 йилда Андижоннинг Хурсандлик маҳалласида ўқитувчи оиласида туғилди. Бошланғич саводни отасидан олди. Худди шу йилларда адабиётга меҳр қўйди. 1938 йилда Тошкентда Навоий юбилей комитети ташкил этилиб, шоир Улфат ҳам комитет ишларида иштирок этди. У Навоий асарларини нашрга тайёрлаш текст комиссиясининг аъзоси эди. Улуғ Навоий ижоди билан яқиндан танишиш шоир Улфатга катта таъсир кўрсатди.

Улфатнинг талайгина ғазал ва мухаммаслари республика матбуотида босилиб чиққан.

Ҳозир шоир Улфат Андижонда яшайди.

Нигорим қоматингни бандасидир сарв боғ ичра,
Юзингни ҳасратидан лола кўкси доғ тоғ ичра.

Қаро холинг умидида кўнгил зулфингга боғланди,
Қушидекким қилиб дона тама, қолгай түзоғ ичра.

Дамодам оразинг акс айлагай бу чашми пурнамда
Қуёш акси чўпонким кўрсатур ўзни булоғ ичра.

Хароби лаъли нобинг гар эмасдур бодаи гулгун,
Нечун давр ичра саргардон кезар йиғлаб аёғ ичра.

Асири дарли ишқинг дардсизлар базмида қолғоч
Бўлур ул турфақим, тўти қолур бир тўда зоғ ичра.

Нигоринг гарчи боқмас Улфато шеъринг кўриб шояд
Қўшар номингни ошиқлар аро соиу саноғ ичра.

АРСЛОНБОБ

Арслонбоб муҳташам тоғлар аро кенг бир дара,
Бағри кенг, беҳад эрур унда ажойиб манзара.

Саҳни кўм-кўк, сердарахт, райҳону жамбил сабзася,
Жон бағишлар бу гўзал водийга икки шаршара.

Рўбарўсида тўкиб савлат, Бобош тоғи ётар,
Сакрашиб кўксида ўйнар, беҳисоб оҳу бара.

Она меҳридек ийиб, сув тарқатар тўққиз булоқ
Сувлари андоқ тиниқким, кўзгу ҳам ундан хира.

Сайр чоғи кўзни мафтун айлагай водийчалар,
Яшнаган боғ ҳар бири ҳусн ичра бир-бирдан сара.

Хуш ҳавосидек ёқимликдир кишига халқи ҳам,
Хоналар холи эмас ёз бўйи меҳмондан сира.

Эҳтиёт айлаб табиат қудрати бу боғни
Боққи Улфат, қурмиш атрофига тоғдан панжара.

РАЪНОСИГА

**Вола бўлдим бир парининг орази раъносига,
Кетди ақлим боққач икки наргиси шаҳлосига.**

**Богбон ҳайдар чамандин сарв ила шамшодни
Гар кўзи тушса нигоримнинг қади зебосига.**

**Авбарин зулфин ҳиди тарқалса елнинг мавжидан,
Басталик тушгай Хўтанда мушкнинг савдосига.**

**Ғамза бирла чиқса жоду кўзларини ўйнатиб,
Бир боқиш бирла кетар жону кўнгил яғмосига.**

**Неча бор ўлдим, тирилдим кўйида сарсон бўлиб,
Ул тағофил пешанинг ҳеч келмади парвосига.**

**Гавҳари васлин умидида кечиб жон нақдидин
Қилди ғаввос ўзни Улфат ишқнинг дарёсига.**

ИСТАСАНГ

Эй кунгил жон уйнагил ишқ ичра жонон истасанг,
Бўлмагай ҳосил сенга жонон, агар жон истасанг.

Чекмаса жонинг тикан захмини, келмас қўлга гул,
Ташла дарё ичра ўзни дурри ғалтон истасанг.

Гунча янглиғ чок қил кўксингни сен ҳам боғ аро,
Ким насимий субҳидан бўлмоқни хандон истасанг.

Ернинг кўйида бўл собит қадам, мардонавор,
Ердан бу йўлда гар лутф ила эҳсон истасанг.

Меҳрдан гул эк, сочар оламга то бўйн вафо,
Ким жаҳонда бўлгали бир яхши бўстон истасанг.

Улфато қилсанг талаб ёрчингни васлин, иста кўп,
Қўлга охир келгуси борича имкон истасанг.

ЎЙНАДИ

Саҳнада бу кеча бир гулчеҳра танноз ўйнади,
Ўзни айлаб дам-бадам соз ила дамсоз ўйнади.

Ургатиб Лайлига лайлиликнинг расму шерҳсин,
Ақлни Мажнун этиш йўлида кўп соз ўйнади.

Лайли бўлмоқ орзусида замона хўблари,
Ўйнаганлар бу ва лекин турфа мумтоз ўйнади.

Дилқуши сайд бўлса йўқ ҳаргиз таажжуб бу маҳал,
Ким кабутар сайд бўлур қай ерда шаҳбоз ўйнади.

Ғамза бирла ўт солиб оламга жоду кўзлари,
Гўйиё бир базм ичинда икки ғаммоз ўйнади.

Қумрию булбул чаман тарк этдилар ўздан кетиб,
Саҳна боғида қачон сарви хушовоз ўйнади.

Очилиб ҳуснин гули дил гулшанини қилди ёз,
Ёзди Улфат чунки ул рамз ила деб ёз, ўйнади.

К Е Л И Б

Мени шод этди бу дам шўхи дилором келиб,
Қилди кулбамни чаман орази гулфом келиб.

Оқ юзи узра қаро холин этиб дона каби,
Дил қушин айлади бу дона била ром келиб.

Ҳуши кеткач ўзидин, сочига банд ўлди кўнгила,
Билмадимки ёзилур дона била дом келиб.

Руҳи тобонини ул ёпти қаро зулфи била,
Ўйлаким қилди ниҳон кун юзини шом келиб.

Хирмани гулга тўлиб бўлди чамандек маҳфиял
Чунки қўйди қадам ул сарви гуландом келиб.

Орзу эрди сенга эй кўнгила олғил ором,
Олди кўз манзарида дилбаринг ором келиб.

Наҳди жонингни қудумига нисор эт Улфат
Ёринг этди сенга ўз васлини инъом келиб.

КҮЗЛАРИНГ

**Мунча ҳам бўлмиш гўзал жонона кўзлар—кўзларинг,
Ақлим олмоқдан бўлак, жоно, на кўзлар—кўзларинг.**

**Ногаҳон чиқсанг тамошога мени рашк ўлтирур,   1
Кўргуси деб неча юз бегона кўзлар — кўзларинг.**

**Интизоридур қудумининг кўзим кошонаси,
Бўлгали меҳмон агар кошона кўзлар — кўзларинг.**

**Наргису оҳуга ўхшатмоқ ани мумкин эмас,
Қилмаган ҳаргиз хаёл афсона кўзлар — кўзларинг.**

**Нўши жоним май, қадаҳ бўлсин кўзимнинг косася,
Гар хумор ортиб маю паймона кўзлар — кўзларинг.**

**Мастлардек кипригингдан қўлда ханжар ўйнатиб,
Ишқ элин қатлини бебокона кўзлар — кўзларинг.**

**Нозаниним тарки ноз айлаб келиб Улфатга боқ,
Чунки севгай мендаги ҳайрона кўзлар — кўзларинг.**

МУШОИРА

УЛФАТ:

Май ҳароратдан урар ул ораз раънога ўт.
Орази раъно ёниб гул-гул, урар дунёга ўт.

БОҶИЙ:

Оташин рухсоридин куйган эди ою қуёш,
Эмди кўрким бода тобидин тушар зухрога ўт.

УЛФАТ:

Қўзларим куйди қизарган юзга термулган чоғим
Ким кўрибдур куйганин тушгач чун дарёга ўт.

ҲАБИБИЙ:

Соғару саҳбодан ўт тушгай эди базм аҳлига,
Ваҳки келди ёр, тушди соғару саҳбога ўт.

УЛФАТ:

Урса ўт бундай жаҳон аҳлига ёнган юзлари,
Урмасин май, ҳаргиз ул дилдори бепарвога ўт.
Бир томонда куйди Улфат ҳам Ҳабибийдек ёниб,
Урди бир ёнда кулимсиб Боқийи шайдога ўт.

МУСТАЗОД

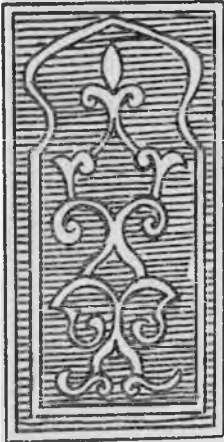
Қаддингни санавбар деса, нозик юршинг бор.
ортиқлиги ортиқ.
Оғзинг тенг эмас ғунчага, ширин кулишинг бор.
ортиқлиги ортиқ.
Жисмингни биров пахта деди, мен дедим ортиқ,
қилгил менга тортиқ.
Тул баргига монанд, ғузалим, хом қумушинг бор,
ортиқлиги ортиқ.
Маржонга баробар деса ҳар кимса хатодир,
нотўғри баҳодир.
Қилганда табассум кўринур инжу тишинг бор.
ортиқлиги ортиқ,
Наргис кўзинг олдида нечук қадр тополсин,
ким унга боқолсин,
Ошиқни хароб этгучи шаҳло кўрнинг бор.
ортиқлиги ортиқ,
Дилбарга жаҳон тўлса, кўзим ўзгага боқмас,
чунким унга ёқмас,

Афсун била дил олгали минг турфа ишинг бор,
ортиқлиги ортиқ.

Ишқимни бўлакларга қисс айлама жоно,
мен ошиқи шайдо,
Лутф ила анга гоҳи боқиб парваришинг бор,
ортиқлиги ортиқ

Ҳусн ичра дейин гарчи парилар била тенгсан,
дил ишқингга маскан,
Улфат қийин аҳволини аммо билишинг бор,
ортиқлиги ортиқ.

УМАР

Умаржон Боқиев Асака шаҳрида 1919 йилда деҳқон оиласида туғилган. «Умар» таҳаллуси билан қалам тебратувчи бу ғазалхоннинг асл касби ҳисобчиликдир. У устозлар ижодидан баҳра олиб, уларга эргашиб, шеърлар машқ қилади. Баъзи машқлари матбуот саҳифаларида эълон қилингандир.

НИГОРО БИР БОҶИШДА

Нигоро бир боқишда ишқи изҳор этди-ю кетди,
Қўзим ғафлатда эрди, очди, бедор этди-ю кетди.
Юроким риштасини дил ипиға банду банд айлаб,
Поёнсиз дарди гамга чулғади, зор этди-ю кетди.
Муҳаббат дарсини ул ибтидоий алфидан бошлаб,
Анинг ҳар нуқтасидан бир хабардор этди-ю кетди.
Борурман ахтариб мен, ҳар қадамда шаъм. эрур
орзум

Висоли завқидин бунча умидвор этди-ю кетди.
Хабардор ўлди ҳолимдан рафиқу ошинолар ҳам,
Аларга сиру ишқимни ошкор этди-ю кетди.
Умар сенким мурувват истагил дилдор васлидин
Муҳаббат қасриға сабрингни пайдор этди-ю кетди.

БАҲОР

Ҳуш этиб кўнгилни равшан айлади гулшан баҳор,
Боғ аро кезгай насим, ул эркалар кирсанг наҳор
Ям-яшил кийгай либос, ҳар бир дарахтлар ўзгача
Шоҳида қумри-ла тўти, сайрагай беихтиёр.
Шилдириб оққай зилол сувлар тиниқ, мисли шароб,
Марварид дурдоналар, гул баргида тургай қатор.
Ўзанинлар сайратиб, гулшанда хандон айласа,
Ҳурлар бўлгай хижил, ҳусни таманноси бекор.
Тенгги-туш дўстлар кириб, ёзгай кўнгилни дам-бадам,
Қирмаган одамни бил, ул кўксида армони бор.
Боғ аро киргин Умар, чин дўсти ёр улфат билан
Дўст билан ўтган кунинг, ҳар бир кунингдан эътибор!

ҚОШУ КҮЗИНГ

Икки кўз савдосидин, тан бирла жон қилди кенгош,
Икки қош гавғосни, кангул дилим қилди талош.
Қай бирин ортиқ демак, бўлди манга душвори ким,
Икки дўст берди савол, қилсам жавоб айланди бош.
Ҳар қачон қошу кўзинг ёди билан бедориман, **1,5**
Мумкин эрмас ухламоқ гафлат билан сенга қарош.
Не ажаб, ҳажру ғаминг тортмоқ менга кўп хуш
эрур
Ўзгалар васлин демак, юлдуз дебон тарки қуёш.
Сурати қошу кўзинг, олганда наққош кўрмаган
Кўрса гар мафтун бўлиб, рашк ўтидан қилмасди фом,
Эй Умар ул қоши ё, шаҳло кўзинг васфини қил,
Кўзларинг мардумига, жо бўлса шояд эгма қош.

ОСТОНА-ОСТОНА

Ҳақиқий дўсти ёр ўз, гайрилар бегона-бегона.
Ҳақиқат олдида мақтов сўзи афсона-афсона.
Ушал оғир кунинг қўл тутмаса, ҳеч дўсти ёр ўлмас,
Фаровон кунларингда ҳозири мастона-мастона.
Емондан яхшини ажратмагунча ким қадр топкай,
Бўялгач ялтирар тош, бўлмагай дурдона-дурдона.
Муҳаббат бобида ул, андалибдек дил шикаст бўлмас,
Куяр парвона ҳам, лек бир нафас парвона-парвона.
Ватанни севмаганлар, то абадга хору зор ўлгай.
Ушал киндикни қони, кўп улуғ остона-остона.
Умар бошингда тутгил, тўтнә айлаб шу тупроқни.
Нечоғлик муътабар маскан эрур Фарғона-Фарғона.

О Р А З И Н Г

Оразинг кўрган киши, у гулми ё гулзора дер.
Ханжару киприкларинг, жон олгучи хунхора дер.
Бир эмас икки камон, қошлар танимга ўқ узиб,
На илож этгунг бу кун, қилгум сани садпора дер.
Ғунчадек ул лабларинг, очмоққа булбул тонг саҳар,
Нола-ю афсон этиб, ўз ҳолига бечора дер.
Қадди бастингни кўриб, шамшодлар ўлғай куйиб,
Ҳарна ул келди манга, тақдиридан на чора дер.
Ой жамолига Умар ҳар тун кеча муштоқдур.
Шуълаи офтобига, кундузлари ман зора дер.

АРЗИР

Васлинг йўлида кўнгул девона бўлса арзир,
Мастона кўзларингдан, гирёна бўлса арзир.
Дил ҳукми бирла сенга, арзимни қилсам изҳор,
Англаб қулоққа олсанг, дурдона бўлса арзир.
Оламга келди мажнун, ишқ ичра подшодур,
Йўлингда хаста кўнгул, афсона бўлса арзир.
Зебо бу қоматингга, тан берди неча ошиқ,
Топарман деб висолинг, мардона бўлса арзир.
Кўзларга сурма этгум, гарднинг агар тўкилса,
Чиққайми деб эшикдан, остона бўлса арзир.
Лутф айла сен Умарга, ҳажрига солма асло,
Гулзори васлингга у, парвона бўлса арзир.

КУРИБ

Мубтало бўлдим пари пайкар жамолини кўриб.
Юзлари нақш олмаю, қоши ҳилолини кўриб.
Кўзлари жоду эрур, олгай қўлингдан ихтиёр,
Сўзлари жон бахш этар, мажнуни лolini кўриб
Қилса гар гуфторким, ночор очилгай гунча лаб,
Андалиб дил хастани андак хаёлини кўриб.
Ногихон тушса кўзинг юрганда ул рафторига,
Садқалар бўлгинг яна, қадду камолини кўриб.
Қасди жон айлар манга, ул кипригу ханжарларинг,
Эътироф айлар кўнгул, чеҳраи олин кўриб.
Сочларинг ҳар толаси, жисмим аро занжирдур,
Банду балд айларки ишқим эҳтимолини кўриб.
Эй Умар ёр васлидин, қилсанг умид узма кўнгул,
Раҳм этар шояд сенга, афтода ҳолингни кўриб.

БАСТАКОРЛАРГА

Бастакор ўлмас киши, ишқдин хабардор ўлмаса.
Ўртамас парвонани, шаъмга гирифтор ўлмаса.
Даҳр аро бу ишқ эли, ул аҳли дардлар бирла дўст,
Дўст бўлурму дўстини сўзига иқрор ўлмаса.
Ишқи аҳли зорини ҳеч ким қилалмайдур баён,
То назм бирла муғанний бирга ҳамкор ўлмаса.
Қанча куч бўлса назм, насрида куй бўлмас баланд,
То алар кўз ёшидин, кўксида хунбор ўлмаса.
Етмагай эрди кишилар ул Навоий қадрига,
То наво сози чалинмай элга ошкор ўлмаса.
Базмигир бўлгин Умар, куй тинглагин суҳбат аро,
Бермагин кўнгул анга, то ишқ нзҳор ўлмаса.

ҲАМИША ЯХШИЛИК КУТ

Ҳамиша яхшилик кут, даҳр аро аҳли расолардин.
Вафони кутмагин, ҳеч, ул ҳаёсиз норасолардин.
Фидо қил неча жонинг бўлса ул ҳам жон фидо қилса,
Пироқлаш аҳли ёлгон, бевафою бебақолардин.
Тараҳҳумлик бўлиб кўнгли, яро дардига бўл малҳам,
Элига сидқи дил одам, эрур ул бебақолардин.
Илм бирла фаросат айлагин, атрофни кўргайсан.
Уқиб яхши китобу, сўз эшитгин, кўп атолардин.
Замопа аҳли нчра, ким ширин сўз бўлса кўп хушдур,
Кўнгулга етди ором, яхши сўз, яхши наволардин.
Муҳаббат жомидан нўш айламак кимга nasib ўлса,
Али кайфияти сақлар, кишини ғам балолардин.
Муҳаббатли кишилар, эй Умарким қалби пок ўлгай,
Дамо-дам ўтга солмиш, ул ситамгар қоши ёлардин.

Ж О Н О Н И М

Тараххум чоғи келди, ҳолими сўр энди жоним,
Фалакни саҳнига чирмашмасун деб оҳу афғоним.
Умр боқи эмасдур, гафлат аҳли бўлмагин асло,
Висолинг чашмасидин, баҳра олмай чиқмасин жоним.
Рашкдан то абад мен, ўт ичида қолганим кўрсанг
Деб эрдинг қул бўлибдур бул иморат энди вайроним.
Унутмоқ мумкин эрмас, бу дилимга жо экан меҳринг,
Анинг чун йўқ ҳаловат, шул сабаб кангул паришоним.
Назар ҳолимга боқсанг, хаста жоним бўлгуси бардам,
Фироқниг торта-торта, қолмагандур таида дармоним.
Йўлингда кўз тутубким, бу Умарни ҳоли тонг бўлди,
Бўлиб муштоқ ҳилолинг, оҳ урарман моҳу тобоним.

ФУРҚАТ ҒАЗАЛИГА МУҲАММАС

Токи кўрмас билмагай,
ким одамизод Андижон,
Билган одам фаҳм этар,
покиза аждод Андижон,
Бошқаларга яхши хислат
бирла устод Андижон,
Одам эрмас ҳар киши,
гар айламас ёд Андижон,
Чун мусофир хотирин,
айлаб турар шод Андижон.

Хуш ҳаво салқин эрур,
ул дарё бўй ўлтирсаким,
Беғубор қишлоқ шаҳар,
Чўнтак ҳавссин сўрсаким,
Кўзга ташланган гўзал,
озода жойин кўрсаким,
Ақли чашми бирла боқсин,
зи басорат ўлсаким,
Балдан махруси Хўқанд,
ичра обод Андижон.

Халқимиз маскан қуриб,
дорул бақонинг ишқида,
Доимо фарзандлари,
лойиқ бақонинг ишқида,
Эй Умар жон сатқа қил,
аҳли вафонинг ишқида,
Васки бир Юсуф каби,
ширин адонинг ишқида,
Густарур Фурқат санингдек,
нечча Фарҳод Андижон.

БОҚИР

Боқир (Амонулло Валихонов) 1925 йилда Андижонда зиёли оиласида туғилган, ўрта мактабни тугатиб, 1942 йилдан ўқитувчилик қилган. У Фарғона Давлат Педагогика институтининг математика факультетиде таҳсил олган. Шоир Боқир ҳозир Андижон Давлат Педагогика институтида математика ўқитувчиси бўлиб ишламоқда.

**БУ — ФУЗУЛИЙНИНГ ШУ РАДИФЛИ ҒАЗАЛИ
ЗАВҚИ,
ВА УНГА НАЗИРА ҚИЛМОҚНИНГ ЖОЗИБАЛИ
ШАВҚИ.**

Ул паривашким, малоҳат мулкининг султонидир,
Амр онинг амридир, фармон онинг фармонидир.

ФУЗУЛИЯ

Ул ғузалким, ҳукму фармонининг эл қурбонидир,
Ҳукм онинг ҳукмидир, фармон онинг фармонидир.

Васли жоним яйратур, ҳажри кунгулни ўртагай
Васл онинг васлидир, ҳижрон онинг ҳижронидир.

Ахду паймон айласа ҳар соҳада, айлар вафо,
Аҳд онинг аҳдидур, паймон онинг паймонидир.

Коши ёси ўқларин пайконига кўксим нишон,
Ей онинг ёсидир, паймон онинг пайконидир.

Ўтфидир айлаб табассум, лаълидин эҳсон қилур
Ўтф онинг ўтфидир, эҳсон онинг эҳсонидир.

Боғу бўстон сайрин этмам ҳусну зулфин олдида
Боғ онинг боғидир, бўстон онинг бўстонидир.

Сурса кўйлақ не ажаб нозук баланиннг даврини,
Давр онинг давридир, даврон онинг давронидир.

Шеъру дoston ким ёзар, Боқир, ул ой таърифиди,
Шеър онинг шеърдир, doston онинг dostonидир.

Эй ажаб назокатли нозиярвар, эй танноз,
Соч шакар, малоҳатли лабларинг очиб бир оз!

Қошларинг қаро қундуз, кипригинг эрур дилдӯз,
Лабларинг ранги қирмиз, сенга не керак пардоз?

Соз эли олиб сазин қилса мадҳинг оғозин
Созлар қўяр нозин, созлар аро сен соз!

Меҳр кўргузиб бир дам айлагил ўтимни кам,
Ҳажр шомин эт барҳам, васл субҳин айлаб соз.

Ишқинг ичраким, эй жон, Боқир уйнағуси жон,
Дема сен менга ҳар оя: «Бунча менга сен жонбоз?»

РАЙҲОН ИСИ

Шукр, ёрим келди — келди боғ ила бўстон иси,
Сочини ислаб, исладим мен сунбулу райҳон иси.

Айладим жонимни то жонон қудумни садқаси,
Қайта жоним исласам, андин келур жонон иси.

Қокилидан ажралиб, қайтиб яқинлай олмагач,
Ер юзин босмиш, кезиб, сарсону саргардон иси.

К
Риштаи жонимни, жой олмиш сочининг бандидан,
Сочидан бўй олгучи бўй олди мушкин жон иси.

Ҳар қачон Боқирни яйратмоқ тиларсен, эй гўзал,
Қўзғотиб сочингни, тарқат мушки Учтурфон иси.

БОҒДАГИ УЧРАШУВ

Кеча кўрдим бир париваш истироҳат боғида,
Якка кетиб борур эрди ҳавзиниң ўнг ёғида.

Ул қуёш юзли гўзал юзин қуёшни кўриб,
Бу Қуёш ёшурди юз Кўк атласи қирғоғида

Гулюзим то истироҳат қилди салқин боғ аро,
Борча элни доғ этиб, қолдирди жон қийноғида.

Гул юзидан ўт сочиб, ҳар ён шафақгул шуълалар,
Ярқиратди дур тиши даврин табассум чоғида.

Мени кўрган чоғи итоб ила деди: «Сен қайдасан?»
Пўпсалар бирлан яна дўқлар уриб бормоғида.

Қўрқутуқ ҳам ваҳм ичра, Боқир, уйгондим чўчиб,
Тушлигидан воқиф ўлгач, қоврилурман доғида.

**БУ — БИР АЖОЙИБ ОҚШОМ ТАЪРИФИ
ВА УНДАГИ ГУЗАЛ СУҲБАТ ТАВСИФИ**

Мени ўз суҳбатидан баҳраманд этмак қарор айлаб,
Кеча кулбамга ул ой келди, келмак ихтиёр айлаб

Хаёлу ҳушимни белию сочи банд-банд этди,
Чу фикру ақлими оғзию холи тор-мор айлаб.

Аёқ сунди лаби сарчашмаи оби ҳаётидан,
Таним пажмурдасида умри жовид барқарор айлаб.

Хуш улким, сен вафо бобида кўрсатдинг мудом ўзни,
Ҳамиша йўқу боринг садқан ёру диёр айлаб.

Нечук Боқирнинг овози фалакни тешмасин, охир,
Бу давлат шукрига гулёр савтин ёр-ёр айлаб.

БУ ГҶЗАЛ БИР ОЙ СИФОТИ САНАМ АҲЛИ ТОЗА ЗОТИ

Санамимки, барча дилбар элидан гўзал гўзалдир.
Агар истаса гўзаллар санам, ул санам ўшалдир.

Очилив жамоли гул-гул, юзи узра холи мул-мул
Сочининг мисоли сунбул, на ажаб гўзал чамандир.

«Хатига зумрад ўхшар!»— деса, янглишибди заргар
На латофатини англар, на басорати тугалдир.

Очиб ой юз, эй гуландом, чиқ эшикка ҳар кун оқшом.
Бу жаҳонга нур эт инъом, қуёшини ҳам уялдир!

Нима ҳад сенгаки, Боқир, ёзасен ул ойдан, охир
Еза олса они шоир они мадҳи бебадалдир!

**КҮКЛАМ НАФАСИ КҮК ҚУЕШИН АЙЛАСА
МАНҚАЛ, ТАРҚАТГАЙ ИЛИҚ ДАМ**

Кел, эй нафасинг иссиғига эл ҳама маътал, ўсдиргучи
кўклам,
Кўркам Ватаним ҳуснига сен бергучи сайқал, айлаб
яна кўркам.

Зийнатла жаҳон саҳнини турли ранг этиб фош, дерлар
сени наққош,
Тоғ чўққиларин қил Қуёшинг нури-ла зарҳал, кўрсат
ҳунаринг ҳам.

Ҳар лаҳза табиат димоғин айла муаттар, хуш бўй ила
яксар,
Гулларни майин тебрата кўр ел била ҳар гал, эсдир
уни ҳар дам.

Тоғу адир очсин чечағу бағри кўкарсин, тортсин киши
қалбин,
Ҳар лоласи гўё қўлида кичкина машғал тутсин уни
бардам.

Инжу суви ювсин тозалаб ёпроғи чанггин, яшнатғали
ранггин,
Ранг кўмак ўсумлиқда зумуррадча мукаммал гар
истаса шабнам.

Боқир дегай ўз қалби садосига жавобан кўкламга
хитобан:
«Кўркам Ватаним ҳуснига сен бергучи сайқал, айлаб
яна кўркам».

ВАТАНИМ ХУСНИ БАҲОРИГА

Эй навбаҳоринг ҳуснидан
Жону кўнгулларга сафо.
Жону кўнгуллар айлаган
Ҳуснини² баҳорин дилрабо.
    Ҳуснинг баҳорин яшнатар
    Ҳар гул, баҳорингким, очар,
    Сонсиз чечак яшна-кулар,
    Танҳо баҳоринг ҳусн аро.
Кўрким, баҳоринг ҳуснига
Булбул тўёлмай, завқ ила
Ҳуснинг баҳорин васфида
Тинмай чекар лаҳну наво.
    То нуру тоби офтоб
    Этгай баҳоринг ҳуснёб,
    Ҳуснинг баҳори обу тоб
    Айлайди пайдо бориҳо.
Кулгач баҳоринг ҳуснидан
Ҳуснинг баҳори, эй Ватан,
Боқир нечук ёзмас экан
Мадҳингни ҳар шому сабо.

*ҳар дам кўнгу
лиқиб қилар*

БОБИР ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

Кўнгулга қай куниким бўлди муддао сочинг.
Ани муҳаббат ила қилди мубтало сочинг.
Бало ёпишди бошимга кўринди то сочинг,
Кўнгулга бўлди ажойиб бало қаро сочинг,
Шикаста кўнглима бўлди қаро бало сочинг.
Бошимдаги сочи савдосини фунун аҳли
Баҳоламай, уялиб, бўлди сарнигун аҳли.
Қаро сочини саводи қилиб забун аҳли
Муяссар ўлди жунун мулки, эй жунун аҳли,
Сиришки ашкни эмди бугун менго сочинг.
Ўриб, шикаста кўнгулларни чирмалаб яқсар,
Солиб эдинг гириҳни тутқунига, эй дилбар,
Бўшат гириҳни, кўнгулларга раҳм қилсанг агар
Сочинг шикастида бордур шикаста кўнгуллар,
Кўнгуллар очилур, очилса гар қаро сочинг.
Сочингга банд эди кўнгли сочингга нозирнинг,
Сочинг очилмоғи — очилмоғи бу хотирнинг,
Ажаб йўқ, очсанг очилмоғи кўнгли Боқирнинг,
Очилди кўнгли, чу очтинг сочингни, Бобирнинг,
Не айб агар деса: «Дилбанду дилкушо сочинг!»

АТОИИ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

Ҳулла ёпган сабзадин ер узра кўкламдур бугун,
Жилваланган лола жоми ичра шабнамдур бугун,
Мутриби хушлаҳжа кори зер ила бѳмдур бугун
Соқиё, келтур майи гулгунки, хуш дамдур бугун
Олами фархундау наврўзи оламдур бугун.

Дам уруб, гул ҳид сочиб, истаб табиатга нажот,
Тонг ели тарқатгали бўйин қилиб ўзни қанот
Рух олиб олам, бўлиб мамлуъ машоми коинот
Накҳати боди сабодин топти ўлганлар ҳаёт
Ҳаббазо! Боғи сабо Исийи Марямдур бугун.

Сарвинозим сайри гулшан айламиш бир кун бутуң,
Тубию шамшодини йиқмиш аёғига очун.
Демаким, бир тубию шамшоди бўлмиш сарнигун,
Қомати гулбун чаманлар саҳнида таъзим учун,
Соқийн гулруҳ бикин сарв оллида хамдур бугун.

Демаким, йўқ лолазори-ла безанган тоғча,
Сабза бирла ёки оро топгучи қирғоғича
Ҳар оғоч очмиш чечак, ёзмиш яшил япроғча,
Ер юзинда гулшану, боғу, баҳору, боғча
Гунбади хузро мингизлик сабзу хуррамдур бугун.

То жаҳон саҳни мунаввардур ёруғ анвор ила,
Шодлиғ базмин, муқаррардур, тузуш дилдор ила,
Гар кўнгул қайри муқаддардур ғами ағёр ила,
Ҳар кишигаким, муяссардур париваш ёр ила,
Журъайи нуш айламок, хошоки одамдур бугун.

Гулшан ичра жойи ҳоли бирла майдин журъайи,
Қадди жон богин ниҳоли бирла майдин журъайи,
Еки бир дўсти вафоли бирла майдин журъайи,
Кимгаким, бўлса сафоли бирла майдин журъайи
Ушбу тўққуз шишадин кўнглида не ғамдур бугун?

Лаъли майгунлар гул айёмида мажлис қурсалар
Иттифоқо, мени ҳам ул базмга еткурсалар,
Дердим, «Айгил, яхши сўз не мунда?»— деб, гар
сўрсалар
«Салсабилу, кавсару, моу, маин келтурсалар
Жоми май мажлисда барчадин муқаддамдур бугун!»

Лоларуҳлар ичкуси гул фаслидур саҳбойи соф,
Эй муҳолиф, бил, бу ҳақда қолмаюндур ихтилоф.
Бир муқаддас жой экан, деб сен ҳам айлаб эътироф,
Кей, даме майхонанинг байтулхаромни қил тавоф.
Ким, санамлар лаълидин май оби замзамдур бугун.

Боқиро, гул фасли завқин сургали маҳрам керак,
Ошнолардин кўнгулнинг захмига марҳам керак,
Ҳамдаминг-ла дардлашмоқга гўзал дам ҳам керак,
Эй Атоний, бўлма ғофил, бир нафас ҳамдам керак,
Умрини ҳамдам кечурмаклик баса камдур бугун.

ФУЗУЛИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

Нозаниними гўран дер: «Бу на авлоди башардир?
На гўзалдирки, гўзалликда юзи рашки қамардир!
Жилвагар ўлдиғи ҳашр ўлдиғидан дўғри хабардир,
Ваҳ, на қомат, на қиёмат, бу на шохи гули тардир?
На балодир назар аҳлина, на хуш мадди назардир!»

Гелмагин муждаси гелди банга ул руҳи равондан,
Вермишам зеб пойандозина ҳам риштан жондан,
Дудмазам бан дахи чекмак-ла қабақ ханси замондан,
Гўз йўлидирки, гўнгул мулкина хўблар кирар ондан,
Дудма, биллаҳ, они, эй ашк, ажаб роҳгузардир.

Дўкса дарёи гўзим гавҳари, эй маҳваши зебо,
Хандадан очилур эрди дишинги дурларни жоно,
Гўз дудубдир дахи онжақ баю савдоя, мабодо,
На гуҳар ўлса биканмаз, бурохур ёзия дарё,
Ғолибоким, анга мақсуд дишинг киби гуҳардир.

Ишқ нафъи санга билким, зарар, эй зоҳиди худбин,
Ишқи айб эдмаги эл айб эдар, эй зоҳиди худбин,

Билмаишсан они айбин магар, эй зоҳиди худбин,
Ишқ айбини билибсан ҳунар, эй зоҳиди худбин,
Ҳунариг айбдир, аммо дедигинг айби ҳунардир.

Боҳишинг васл куни чўх ситам айлар банга, эй маҳ,
Фирқатинг ҳажр туни бин дош урар кўксима ҳар гаҳ,
Розидирман, қасамимдан сани токим эдай оғаҳ;
Ситаминг гарчи ямондир, они тарк айлама, биллаҳ,
Ки тағофил ситамингдан дахи албатта батардир.

Агламақдан аламида буроҳуб чўх су, чу дарё,
Ваҳм эдардимки, дугангайми, деюб ёши мабодо,
Шўкр: дешилди жигар ғамзалари ўхларидан то,
Охир ўмаз нечаким гўз ёши охирса ҳамоно,
Ки дамодам анга имдод қилан хуни жигардир.

Боқири зор чу чўх пўя уриб гўрди бу йўли,
Ҳажр дарди-ла фироқ ўди онинг ўлди ҳусули,
Масбаҳат буки санго, сўзими ўлмазса малули:
Сарсари босма қадам ишқ тариқина, Фузулий,
Эҳтиёт айлаки, ғоятда хатарнок сафардир.

ТУЮҚЛАР

Тўғриликка тўғри йўлдан борасен,
Тўғриларга яхши боқ ҳар бора сен.
Тўғри бўлсанг, тўғри, иқбол ёр эрур,
Эгриликдан мубтало идбора сен!

Жон лабингдан бўсае, жонон, тилар,
Тийри мужгонинг вале бағрим тилар.
Энди билсам, эй нигоро, боисин,
Жон лабингга, дил сочингга интилар.

То қуёш шарқий тарафдан урди дам,
Тарки базм этди қуёшим ҳам шу дам.
Эй кўнгул, ҳайратда қолма, нега деб,
Ойга йўл бергай Қуёш, бил сақла дам!

МУНДАРИЖА

ШУХИИ

Ўзбекистоним менинг	7
Наманган боғидан	8
Келсанг-чи	9
Гул қалби йўқми санда	10
Чўпонлар	11
Бўлмагай	12
Пахтакор	13
Ажойиб	14
Абгор қилмасанг-чи	15
Хор бўлмас	16
Гулчи қизга	17
Ер уйқуда	18
Чертганимда дуторимни	19
Шайдосиман	20
Айласангиз-чи	21
Ургилсам	22
Дейдилар Раъно	23
Шамъи жамолнинг ортиб	24
Айлай десам	24
Туюқ	26

ШАРИФ НУРХОН

Май	29
Бухоро	30
Октябрь	32
Ленинга	33
Келинг дўстлар, бирлашайлик	34
Ҳамид Олимжон	35
Севгилим	36
Зилол сув	38
Сиз менга ёр, мен-сизга	39
Мевазор бўлсин	40
Муҳаббат ойиму	41
Зар дарёси	42
Чўпон қиз	45
Кулиб ўтди	47
Руза	49
Мен ухламай, ким ухласин	50
Нос ҳақида	51
Фардлар	52

МУШҚИЯ

Ленин	55
Ешлик ҳақ	56

Нозидан	57
Тасаддуқ	48
Устоз Алишер Навоий васфида	59
Иштиёқ	60
Ўйнасин	61
Наврӯзи олам мадҳи	62
Марсия	63
Ошиқона шеър : :	64
Айланай	65
Топди	66
Пахта ҳақида	67
Мушугим қиссаси	68

Х У Ш Н У Д

Баҳор	71
Черт дуторинг	72
Не умр	74
Чаманда	75
Бул	77
Ўзбекистон	78
Баҳор келса	80
Илм ол	81
Кексалар	82
Ухшар	83
Ранжитур	84
Яшайлик	85
Ўзгача	86

ҲУЗУРИИ

Оқшом	89
Галирсин	90
Айтади	91
Секингина	92
Ургатмагил	93
Қалам	94
Сиёҳдоним	95
Юрагим	96
Жон ҳам, жонона ҳам	97
Сен бор учун	98
Лола	99
Олма	100
Қимиздан қуй	101
Анор	102
Мендану сендан	103
Нодира ғазалига мухаммас	: : 194
Ҳашам қилма	106

САФИИ

Саодат юлдузи	109
Булакча	110
Гуландом	112
Қамланмасин	113
Кўзларим ҳайронлиги аввалгидан ортиндиму	114

Айтаиғ	115
Шамъи жамолинг, эй пари, партави жона ут солур	116
Қилма снтам	118
Дилбари — барночасен	119
Зебо ниҳолимдир менинг	120
Шоядки раҳм қилгай	121
Қомат	122

А Н И С И Я

Маҳлиқо эрмиш	125
Толалар	126
Тушибдур	127
Хушҳол	129
Пахта	130
Ғўзал қиз	131
Югур тезроқ	132
Мўраббат	133

У Л Ф А Т

Нигорим қоматингни бандасидир сарв боғ ичра	137
Арелонбоб	138
Раъносига	139
Истасанг	140
Ғйнадн	141
Келиб	142
Кўзларниғ	143
Мушояра	144
Мустазод	145